

PIşMANLIK YÖNETMELİĞİ: GARP CEPHESİNDE YENİ BİR ŐEY VAR

LENIENCY PROGRAM: NOT QUIET ON THE WESTERN FRONT

H. Gökşin KEKEVİ*

Öz

Türk rekabet hukuku, Pişmanlık Yönetmeliği'nin kabulüyle birlikte kartellerle mücadelede sağladığı faydalar konusunda üzerinde oydaşma olan bir araç kazanmıştır. ABD ve AB gibi hukuk düzenlerinde pişmanlık programları sayesinde elde edilen başarıların etkisiyle oluşan bu oydaşma, benzer bir sonucun Türkiye'de de sağlanabileceğinin güçlü bir işareti olsa da, teminatı değildir. Çünkü Türkiye'de aynı sonucun elde edilebilmesi, diğer hukuk düzenlerinde olduğu üzere, bazı ön koşulları gerektirmektedir. Kaldı ki bu ön koşullar sağlansa bile, Pişmanlık Yönetmeliği, kapsam, esas, koşullar, usul gibi konularda belli hususları içermelidir. Bu çerçevede makalenin amacı, Pişmanlık Yönetmeliği'nin kapsam, esas, koşullar, usul gibi konularda olması gerekenleri içerip içermediğini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, gelişmiş rekabet hukuku sistemlerindeki pişmanlık programlarıyla karşılaştırma yapılarak, daha sağlıklı sonuçlara ulaşılmaya çalışılacaktır. Bu karşılaştırma, Pişmanlık Yönetmeliği'nin, yukarıda zikredilen ön koşulların mevcudiyeti varsayımı altında, kartellerle mücadelede başarının elde edileceği yeni bir dönemin başlangıcını sağlayıp sağlayamayacağını ortaya koyacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Pişmanlık Yönetmeliği, Uzlaşma, Sıra Sistemi, şifahi Başvuru, İlave İndirim.*

Abstract

A new tool for the fight against cartels has been introduced to the Turkish competition law with the adoption of the leniency program. While the consensus on the success of leniency programs, which has been established due to the success in jurisdictions such as the US and the EU, is a strong indicator of the similar result to be achieved in Turkey, this is not a guarantee itself because this result can only be achieved if some universal prerequisites are provided. In addition to these prerequisites, leniency program should satisfy specific

* Rekabet Uzmanı. Çalışmadaki görüşler Rekabet Kurumunu bağlayıcı değildir. Bu makalenin hazırlanma sürecindeki değerli katkılarından dolayı meslektaşlarım Ali DEMİRÖZ, Yüksel KAYA, Ali İhsan ÇAĞLAYAN ve Yaşar TEKDEMİR ile hakemlere teşekkür ederim.

qualifications on the areas such as the scope, substance, conditions, and procedure. Therefore, the purpose of this article is to analyze whether the leniency program has these necessary qualifications. In order to end up with more accurate conclusions, Turkish leniency program will be compared with the leniency programs of developed competition law systems. Under the assumption of the presence of the aforementioned prerequisites, this comparison will also answer the question whether the leniency program starts a new era in which the success will be achieved in the fight against cartels.

Keywords: *Leniency Program, Settlement, Marker System, Oral Procedure, Leniency/Amnesty Plus.*

GİRİŞ

2008 ve 2009 yıllarının Şubat ayları Türk rekabet hukuku bakımından önemli gelişmelere sahne olmuştur. 2008 yılının Şubat ayında yürürlüğe giren 5728 sayılı Kanun¹ ile, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (RKHK)'un 16. maddesi değiştirilmiştir. Bu değişiklik neticesinde, 16. maddenin dördüncü fıkrasında, ihlalde belirleyici etkisi saptanan teşebbüs veya teşebbüs birliği yöneticilerine ya da çalışanlarına, teşebbüs veya teşebbüs birliklerine üçüncü fıkra uyarınca verilen cezanın yüzde beşine kadar para cezası verilebileceği düzenlenmiştir. 16. maddenin altıncı fıkrasında, RKHK'ye aykırılığın ortaya çıkarılması amacıyla Rekabet Kurumu ile aktif işbirliği yapanlara, işbirliğinin niteliği, etkinliği ve zamanlaması dikkate alınarak ve gerekçesi açık bir şekilde gösterilmek suretiyle 16. maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında belirtilen cezaların verilmeyebileceği veya bu fıkralara göre verilecek cezalarda indirim yapılabileceği hükme bağlanmıştır. 16. maddenin son fıkrasında ise, işbirliği halinde para cezasından bağışıklık veya indirim şartlarının, işbirliğine ilişkin usul ve esasların Rekabet Kurulunun çıkaracağı yönetmeliklerle belirleneceği düzenlenmiştir.

RKHK'nin 16. maddesinde yapılan bu değişiklikler doğrultusunda Rekabet Kurulu tarafından kabul edilen Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik (Ceza Yönetmeliği)² ve Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmelik (Pişmanlık Yönetmeliği)³ Şubat 2009'da Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Pişmanlık Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra,

¹ 08.02.2008 tarih ve 26781 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.

² 15.2.2009 tarih ve 27142 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

³ 15.2.2009 tarih ve 27142 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

19 Şubat 2009'da, bu Yönetmelik'in uygulanması için Rekabet Kurulu tarafından görevlendirilen, "Pişmanlık Birimi" şeklinde adlandırılacak bir birimin oluşturulduğu, Rekabet Kurumu internet sayfasında duyurulmuştur⁴.

Rekabet Kurulu kararlarında, geçmişte de pişmanlık programlarındakilere⁵ benzer uygulamalar görülse de⁶, anılan Kanun değişikliği ve yönetmeliklerle, bu uygulamalar açık bir yasal dayanağa kavuşmuş; usul ve esasları ayrıntılı şekilde belirlenmiştir. Böylece Türk rekabet hukukuna, kartellerle⁷ mücadelede sağladığı faydalar konusunda üzerinde oydaşma olan bir araç kazandırılmıştır. Ancak Amerika Birleşik Devletleri (ABD)⁸ ve Avrupa Birliği (AB)⁹ gibi gelişmiş rekabet hukuku sistemlerinde pişmanlık programları sayesinde elde edilen başarıların etkisiyle oluşan bu oydaşma¹⁰, benzer bir sonucun Türkiye'de de sağlanabileceğinin güçlü bir işareti olsa da, teminatı değildir. Çünkü Türkiye'de başarı elde edilebilmesi, diğer hukuk düzenlerinde olduğu üzere, bazı ön koşulları gerektirmektedir. Bu üç ön koşul şu şekilde özetlenebilir¹¹:

Birinci ön koşul, kartellerin ortaya çıkarılma ihtimalinin, programa başvuru yapılmaya bile yüksek olması; bu çerçevede rekabet otoritelerinin,

⁴ Bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/index.php?Sayfa=sayfahtml&Id=760>.

⁵ Bu makalede kullanılan "pişmanlık programı" kavramı, Uluslararası Rekabet Ağı-*International Competition Network* (ICN)'nin konuya ilişkin çalışmasına paralel olarak, başvuruyu yaparak programda öngörülen koşulları yerine getirenlere cezalardan bağışıklık sağlayan düzenlemeler yanında cezalarda %100'den daha az indirim sağlayan halleri de kapsamaktadır. Bkz. ICN (2006), "Drafting and Implementing an Effective Leniency Program", *Anti-Cartel Enforcement Manual Cartel Working Group Subgroup 2: Enforcement Techniques*, http://www.internationalcompetitionnetwork.org/media/library/conference_5th_capetown_2006/FI_NALFormattedChapter2-modres.pdf, Erişim Tarihi: 26.08.2009, s.2.

⁶ Bu kararlar için bkz. KEKEVİ, H.G. (2008a), "Pişmanlık Programları: Muharebeyi Kaybetmek, Savaşı Kazanmak", *Rekabet Dergisi*, Sayı:34, s.33-34.

⁷ Ceza ve Pişmanlık Yönetmeliklerinde kartel, "fiyat tespiti, müşterilerin, sağlayıcıların, bölgelerin ya da ticaret kanallarının paylaşılması, arz miktarının kısıtlanması veya kotalar konması, ihalelerde danışıklı hareket konularında, rakipler arasında gerçekleşen, rekabeti sınırlayıcı anlaşma ve/veya uyumlu eylemler" şeklinde tanımlanmıştır.

⁸ ABD'de teşebbüslerin ve bireylerin yararlanabileceği pişmanlık programları için bkz. <http://www.usdoj.gov/atr/public/criminal/leniency.htm>.

⁹ AB'deki pişmanlık programı için bkz.

http://ec.europa.eu/competition/cartels/legislation/leniency_legislation.html.

¹⁰ Kekevi 2008a, s.5-9.

¹¹ ICN 2006, s.3; KOCAER, Ş. (2005), *Kartellerle Mücadelede Pişmanlık Programlarının Uygulanması*, Rekabet Kurumu, Ankara, s.15-16 ve YILMAZ, H. (2009), "Leniency Programmes", *Rekabet Dergisi*, Cilt:10, Sayı:1, s.154-158.

pişmanlık programlarının yanı sıra, bilgi isteme, yerinde inceleme gibi yetkilerinin bulunması ve bu yetkilerin etkili kullanılmasıdır¹².

İkinci ön koşul, pişmanlık programına başvurmayanlara yönelik ciddi bir yaptırım tehdidinin bulunmasıdır.

Üçüncü ön koşul, kartel üyelerinin¹³ pişmanlık programına başvurmaları ya da başvurmamaları halinde neyle karşılaşacaklarını bilmelerini sağlayacak şeffaflığın bulunması; bu çerçevede, kartel üyelerine uygulanacak cezalar ile bu cezalardan bağışıklık sağlanmasına ilişkin pişmanlık programlarının olabildiğince şeffaf olmasıdır.

Bu ön koşulların Türkiye'deki mevcudiyetine ilişkin olarak, Rekabet Kurumu uygulamaları ile Rekabet Kurulu ve Danıştay kararlarına yönelik incelemelerin ardından geçmişte çeşitli şüpheler ifade edilmiştir¹⁴. Bu şüphelerin giderilerek, yukarıdaki ön koşullardan özellikle son ikisinin sağlanması bakımından Ceza Yönetmeliği önemli bir adım teşkil etmektedir. Çünkü Ceza Yönetmeliği ile ulaşılmak istenen amaçlar, genel gerekçede, “cezalandırma sürecinde şeffaflık, nesnellik ve tutarlılık sağlanması”, “cezalar belirlenirken, incelemelere yardımcı olunması, aktif işbirliği gibi hususların dikkate alınmasıyla, bunların teşvik edilmesi” ve “para cezalarının özel ve genel caydırıcılığı sağlayacak nitelikte olması” şeklinde sayılmış; Yönetmelik’te de bu amaçlara uygun düzenlemeler yapılmıştır. Anılan Yönetmelik’in 5. maddesi uyarınca, temel para cezası hesaplanırken karteller için, teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin, nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde ikisi ile yüzde dördü arasında bir oranın esas alınması bunun temel göstergesidir. Ancak bu düzenlemelerin Rekabet Kurulu tarafından nasıl uygulanacağı ve bu uygulamaların Danıştay tarafından nasıl değerlendirileceği şu aşamada bilinmemektedir. Dolayısıyla konuya ilişkin olarak kesin bir sonuca ulaşmak henüz mümkün değildir.

¹² Kartellerin ortaya çıkarılabilmesi ve soruşturulabilmesi bakımından gerekli yetkiler için bkz. KEKEVİ, H.G. (2008b), *ABD, AB ve Türk Rekabet Hukukunda Kartellerle Mücadele*, Rekabet Kurumu, Ankara, s.46-72 ve 118-141.

¹³ Makalede kullanılan “kartel üyeleri” ifadesi, kartele taraf olan teşebbüslerin yanı sıra, bu teşebbüslerin karteli kuran ve/veya devam ettiren yönetici ve çalışanlarını da kapsamaktadır.

¹⁴ Örnek olarak bkz. ARI, H., AYGÜN, E. ve H.G. KEKEVİ (2008), “Rekabet Kurulunun Kartellere Uyguladığı Para Cezalarının Değerlendirilmesi”, *Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu-VI 4-5 Nisan 2008 Kayseri* içinde, s.159-160; DALKIR, S. (2006), “Sonuçsuz Tespit Girişimleri ve Yetersiz Cezalar Kartelleri Zayıflatacağına Güçlendirebilir (Near Discoveries and Half Punishments against Cartels Can Be Self Defeating)”, *İktisat, İşletme ve Finans*, Yıl:21, Sayı:242, s.15; Kekevi 2008b, s.vii-viii.

Kaldı ki bu ön koşullar sağlansa bile, kartellerle mücadelede başarı için “başvuranlar lehine yorum” ile “şeffaflık” ilkeleri¹⁵ çerçevesinde düzenlenmesi ve uygulanması gereken pişmanlık programları, “kapsam”, “esas”, “koşullar”, “usul” gibi konularda aşağıdaki hususları içermelidir¹⁶:

Kapsama ilişkin olarak, kartele taraf teşebbüslerin yönetici ve çalışanlarının da pişmanlık programından yararlanma imkanı bulunmalıdır.

Esasa ilişkin olarak;

- Bir kartele dair inceleme başlamadan ilk başvuruyu yapana ceza uygulanmaması konusunda, rekabet otoritesinin takdir hakkı bulunmamalı, başka bir deyişle, cezalardan bağışıklık otomatik olmalıdır.
- Pişmanlık programından yararlanmak için başvurma imkanı, rekabet otoritesinin bir kartele ilişkin olarak inceleme başlatmasından sonra da bulunmalıdır.

Koşullara ilişkin olarak; pişmanlık programında, cezalardan bağışıklıktan ya da indirimden hangi hallerde yararlanılabileceği ve yararlanılamayacağı olabildiğince açık düzenlenmelidir. Bu çerçevede:

- Pişmanlık programından yararlanılabilmesi için gereken ve programda mümkün olduğunca açık şekilde düzenlenen bilgi ve belgeler rekabet otoritesine sunulmalıdır.
- Pişmanlık programına başvuranlar, başvuru konusu kartelle ilgili sahip olunan tüm bilgi ve belgeleri sunmalı; bu bilgi ve belgeleri gizlememeli veya ortadan kaldırmamalıdır.
- Pişmanlık programına başvuranların, başvuru konusu kartele taraf olmaya son vermemeleri, programdan yararlanılamamasına yol açan hallerden bir diğeri olmalıdır. Ancak rekabet otoritesinin, başvuruda bulunanlardan, kartele devam etmelerini, örneğin kartel toplantılarına katılmalarını isteme imkanı bulunmalıdır.
- Başvurular, rekabet otoritesi tarafından aksi kararlaştırılmadıkça, dosyaya giriş hakkının başladığı aşamaya kadar gizli tutulmalıdır.

¹⁵ Bu ilkeler için bkz. HAMMOND, S.D. (2004), “Cornerstones of an Effective Leniency Program”, *Presented before the ICN Workshop on Leniency Programs, Sydney, Australia*, <http://www.usdoj.gov/atr/public/speeches/206611.pdf>, Erişim Tarihi: 26.08.2009, s.20. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kekevi 2008a, s.21-33.

¹⁶ Kekevi 2008a, s.21-33 ve 39-40. Daha önce yapılan ve büyük ölçüde benzer sonuçlara ulaşan başka çalışmalar için bkz. Kocaer 2005, s.64-68 ve UYANIK, P. (2002), “Pişmanlık Programları (Leniency Programmes)”, *Rekabet Dergisi*, Sayı:10, s.48-49.

- Pişmanlık programına başvuranlar rekabet otoritesi ile sürekli bir işbirliği içinde bulunmalıdır.
- Kartelin kurulması için rakiplerini zorlayanlar, cezalardan bağışıklıktan yararlanmamalıdır. Ancak, bu gerekçeyle cezalardan bağışıklık sağlanmaması, rakiplerin karteli kurmak konusunda zorlandığının çok açık olduğu istisnai hallerle sınırlanmalıdır.

Usule ilişkin olarak;

- Pişmanlık programı, başvuruda bulunacaklara, sunmaları istenen bilgi ve belgeleri tamamlayabilmeleri için süre verilmesine imkan tanınmalıdır.
- Pişmanlık programı, başvuruda bulunanlara, şifahi olarak bilgi sunmaları ve bu bilgilerin rekabet otoritesinde kaydedilerek iç yazışma haline getirilmesi imkanını sağlamalıdır. Haklarında soruşturma yürütülenler bu bilgilere dosyaya giriş hakkının başlamasından sonra ulaşabilmeli; bunlar dışındakilerin, örneğin şikayetçilerin, şifahi olarak sunulan bu bilgileri incelemesi mümkün olmamalıdır.
- Pişmanlık programına başvuranlar, programda belirlenen koşullara bağlı olarak ceza uygulanmayacağına kısa süre içinde öğrenebilmelidir.
- Pişmanlık programına başvuran ancak rakipleri zorlamak ve benzeri gerekçelerle bağışıklıktan yararlanamayanların cezalarında indirim yapılabilirdir.

Bunun dışında, “ilave indirim/af (*leniency/amnesty plus*)” düzenlemesine yer verilmelidir.

Pişmanlık Yönetmeliği'nin, kapsam, esas, koşullar, usul gibi konularda olması gerekenleri içerip içermediğini incelemek, makalenin amacını teşkil etmektedir. Bu amaç doğrultusunda, gelişmiş rekabet hukuku sistemlerindeki pişmanlık programlarıyla karşılaştırma yapılarak, daha sağlıklı sonuçlara ulaşmaya çalışılacaktır. Karşılaştırma yapılırken, AB üyesi devletlerin rekabet otoriteleri tarafından bir işbirliği ve eşgüdüm platformu olarak kurulan Avrupa Rekabet Ağı-*European Competition Network* (ECN) bünyesinde üye devletlere örnek teşkil etmesi için hazırlanan model pişmanlık programı özellikle dikkate alınacaktır¹⁷. Çünkü bu model programın amacı, üye devletlerin pişmanlık programlarındaki farklılıkları en aza indirmek ve böylece kartel üyelerinin bu farklılıklardan dolayı başvuruda bulunmaktan caymalarını engellemek şeklinde belirlenmiştir¹⁸. Tek tipleştirme çabasının üye devlet rekabet otoritelerinin

¹⁷ ECN model pişmanlık programına http://ec.europa.eu/competition/ecn/model_leniency_en.pdf adresinden ulaşılabilir.

¹⁸ ECN model pişmanlık programı par.2.

programlarında başvuranlar lehine yapılacak farklılaşmaları engellemeyeceğini özellikle vurgulayan¹⁹ ECN model pişmanlık programı ile diğer pişmanlık programlarından yararlanılarak yapılacak değerlendirmeler, Pişmanlık Yönetmeliği'nin, yukarıda zikredilen ön koşulların mevcudiyeti varsayımı altında, kartellerle mücadelede başarının elde edileceği yeni bir dönemin başlangıcını sağlayıp sağlayamayacağını ortaya koyacaktır.

1. PİŞMANLIK YÖNETMELİĞİ'NE VE KAPSAMINA GENEL BİR BAKIŞ

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 1. maddesinde, amaç ve kapsam, “RKHK'nin 4. maddesinde yasaklanmış olan kartellerin ortaya çıkarılması amacıyla Rekabet Kurumuyla aktif işbirliği yapan teşebbüsler ile teşebbüs yöneticileri ve çalışanlarına, aynı Kanun'un 16. maddesinde belirtilen para cezalarının verilmemesine veya verilecek cezalarda indirim yapılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek” şeklinde belirlenmiştir. Bu amaç ve kapsam doğrultusunda, Yönetmelik'in ikinci bölümünde temel olarak teşebbüslere para cezası verilmemesi veya verilecek cezalarda indirim yapılmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Yönetmelik'in üçüncü bölümü ise, ihlalde belirleyici etkisi saptandığı için teşebbüs veya teşebbüs birliklerine verilen cezanın yüzde beşine kadar para cezası uygulanabilecek yönetici/çalışanlara, para cezası verilmemesi veya verilecek cezalarda indirim yapılmasına ilişkin usul ve esaslar hakkındadır²⁰.

Yönetmelik'in ikinci bölümü incelendiğinde, teşebbüslerin başvuru yapması halinde, başvuruda bulunan teşebbüslerin yönetici/çalışanlarının da Yönetmelik'ten yararlanabileceği görülmektedir. Özellikle Yönetmelik'in 4. maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde, bu madde kapsamındaki teşebbüslerin tüm yönetici/çalışanlarının kural olarak bu hakkı haiz olduğu, dolayısıyla bağışlıktan yararlanabilecek yönetici/çalışanların listesini sunmak gibi uygulamalara gerek bulunmadığı düşünülmektedir. ABD²¹, Birleşik

¹⁹ ECN model pişmanlık programı par.3.

²⁰ Pişmanlık Yönetmeliği'nin ikinci ve üçüncü bölümleri, çalışmanın devam eden bölümlerinde ayrıntılı olarak incelenecektir.

²¹ ABD Adalet Bakanlığı Kartel Birimi üst düzey yöneticilerinin, pişmanlık programlarına yönelik olarak sıkça sorulan soruları yanıtladıkları çalışmalarındaki konuya ilişkin tespitleri için bkz. BARNETT, B.A. ve S.D. HAMMOND (2008), “Frequently Asked Questions Regarding the Antitrust Division's Leniency Program and Model Leniency Letters (November 19, 2008)”, <http://www.usdoj.gov/atr/public/criminal/239583.pdf>, Erişim Tarihi: 26.08.2009, s.17. Ayrıca bkz. ÖZSUNAY, E. (2006), “ABD ve Kartel Hukuklarında 'Pişmanlık Programları' ve Türk Rekabet Hukuku Üzerine Düşünceler”, *Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu-IV 7 Nisan 2006 Kayseri* içinde, s.39.

Krallık²², Hollanda²³ gibi kartele taraf olan gerçek kişilere adli ve/veya idari yaptırımlar uygulanabilen ülkelerdekine benzer bu düzenleme sayesinde, Pişmanlık Yönetmeliği'ne başvuran teşebbüsün yönetici/çalışanları, Rekabet Kurumu ile tam bir işbirliği yaptıkları takdirde cezalandırılmayacaklarını bilecek ve bu durum Kurumun delillere ulaşma imkanını artıracaktır. Bu doğrultuda, Yönetmelik'te aksi bir düzenleme yapılmamış olması da göz önünde bulundurulurken, eski yönetici/çalışanların da, teşebbüslerin yaptıkları başvurulardan yararlanmalarının önünde bir engel bulunmadığı sonucuna ulaşılabilir²⁴.

Ancak bu noktada, Yönetmelik'in ikinci bölümünde, teşebbüs yöneticileri/çalışanlarına para cezası verilmemesi ile verilecek cezalarda indirim yapılmasına ilişkin düzenlemelerdeki bir farka dikkat çekilmelidir. Para cezalarında indirimden yararlanacak 5. madde kapsamındaki teşebbüslerin yönetici/çalışanlarına, bu hakkı haiz olabilmeleri için ihlali kabul ve aktif işbirliğinde bulunma yükümlülüğü getirilirken, bağışıklıktan yararlanacak 4. madde kapsamındaki teşebbüslerin yönetici/çalışanları bakımından buna ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu farkın iki nedeni olduğu düşünülmektedir:

Birinci neden, yönetici/çalışanlara verilecek cezanın, RKHK'nin 16. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca, teşebbüse/teşebbüs birliklerine verilen cezaya bağlanması ve bundan bağımsız bir cezanın getirilmemesidir. Kartele taraf olan gerçek kişilere adli ve/veya idari yaptırımlar uygulanan hukuk düzenlerinde, genelde bu yaptırımlar teşebbüse verilen cezadan bağımsızdır²⁵. Ancak Türkiye'de, yönetici/çalışanlara, teşebbüs veya teşebbüs birliklerine verilen cezanın yüzde beşine kadar para cezası verilebileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla Pişmanlık Yönetmeliği'nin 4. maddesi çerçevesinde başvuruda bulunan bir teşebbüs bağışıklıktan yararlırsa, bu teşebbüsün ihlali kabul etmeyen ve aktif işbirliğinde bulunmayan yöneticilerine/çalışanlarına ceza verilmesinde esas teşkil edecek bir yekûn da ortaya çıkmayacaktır. Buna karşılık 5. madde kapsamında indirimden yararlanan teşebbüse ceza verilmesi söz

²² Birleşik Krallık rekabet otoritesi olan Adil Ticaret Komisyonu-*Office of Fair Trading* (OFT)'nin konuya ilişkin tespitleri için bkz. OFT (2008), "Leniency and No-action - OFT's Guidance Note on the Handling of Applications (December 2008)", http://www.of.gov.uk/shared_of/reports/comp_policy/oft803.pdf, Erişim Tarihi: 26.08.2009, s.35. Birleşik Krallık'daki pişmanlık programları için bkz.

http://www.of.gov.uk/advice_and_resources/resource_base/cartels/confess.

²³ Hollanda pişmanlık programı par.7. Hollanda pişmanlık programı için bkz.

http://www.nmanet.nl/Images/Leniency%20Guidelines%2009102007_tcm16-107602.pdf.

²⁴ Benzer bir düzenleme için bkz. Barnett ve Hammond 2008, s.18; OFT 2008, s.35 ve Hollanda pişmanlık programı par.7.

²⁵ Örnek olarak ABD, Birleşik Krallık ve Hollanda gösterilebilir.

konusu olacağından, bu teşebbüsün işbirliğinde bulunmayan yönetici/çalışanlarına ceza uygulanmasında herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Bu sayede, Yönetmelik'in 5. maddesinde, yönetici/çalışanların işbirliğinde bulunmasına ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilebildiği düşünülmektedir.

Yönetmelik'in 4. maddesinde, 5. maddeden farklı olarak konuya ilişkin açık bir düzenleme bulunmaması, bağışıklık başvurusunda bulunan teşebbüslerin, özellikle eski yönetici ve çalışanlarının Rekabet Kurumuyla işbirliği yapmaması sonucuna yol açabilecektir. Çünkü eski yönetici/çalışanlar bakımından, mevcut yönetici/çalışanları işbirliğine sevk edebilecek, işten çıkarma, prim ödememe gibi araçlar geçerli olmayacaktır. Ancak bu noktada, gerek eski gerek mevcut yönetici/çalışanları işbirliğine zorlayan asıl etkenin, işbirliğinde bulunmaması neticesinde, "3. Koşullar" başlığı altında inceleneceği üzere, teşebbüsün bağışıklıktan yararlanamaması olduğu vurgulanmalıdır. Rekabet Kurumu ile işbirliğinde bulunmayan yönetici/çalışanların sayısı, teşebbüs içindeki konumları, ilgili teşebbüsün bu bireylerin işbirliğini sağlamak konusunda gösterdiği çaba gibi ölçütler²⁶ çerçevesinde, teşebbüsün bağışıklıktan yararlanamayacağına ve cezalandırılmasına karar verilirse, teşebbüsün ihlali kabul etmeyen ve aktif işbirliğinde bulunmayan yönetici/çalışanlarına da ceza verilebilir. Buna karşılık, Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6. maddesinin altıncı fıkrası uyarınca, Rekabet Kurulu, koşulların ihlal edilmesi veya başvuru konusu kartele taraf olan diğer teşebbüslerin ihlale zorlanmış olması nedeniyle para cezasından bağışıklığı kaybeden teşebbüsün ihlali kabul eden ve aktif işbirliğinde bulunan yöneticileri/çalışanlarına verilecek cezaları üçte birden az olmamak kaydıyla indirebilir veya ceza vermeyebilir. Anılan düzenlemenin, Yönetmelik'in 4. maddesinden yararlanmak için başvuran teşebbüslerin yönetici/çalışanlarını işbirliğine yöneltecek niteliğiyle, 5. maddedeki gibi açık bir işbirliği yükümlülüğü getirilmemesinin ikinci sebebi olduğu düşünülmektedir.

Pişmanlık Yönetmeliği'nin büyük ölçüde ikinci bölümündekine paralel hükümler içeren üçüncü bölümünde ise, yönetici/çalışanların, yöneticisi/çalışanı olduğu teşebbüsten bağımsız olarak başvuruda bulunma durumu düzenlenmiştir. Başka bir deyişle, Rekabet Kurulu, ABD'deki gibi teşebbüsler ile bu teşebbüslerin yöneticileri/çalışanları için iki ayrı pişmanlık programı yapmak yerine, "tek yönetmelik-iki ayrı bölüm" yaklaşımını benimsemiştir. Bu yaklaşımla amaçlananın, iki ayrı yönetmelikle kamuoyunda konuya ilişkin karışıklık yaratmamak olduğu düşünülmektedir. İhlalde belirleyici etkisi

²⁶ Bu ölçütlerin kullanıldığı ABD uygulaması için bkz. Barnett ve Hammond 2008, s.17; Birleşik Krallık uygulaması için bkz. OFT 2008, s.47 vd.

bulunduğu için cezaya maruz kalabilecek eski ve mevcut yönetici/çalışanlar, ilgili teşebbüsü başvuruda bulunmaya ikna edememek, intikam almak gibi gerekçelerle bağımsız olarak başvuruda bulunma yolunu seçebilir. Buna imkan veren üçüncü bölüm sayesinde, Pişmanlık Yönetmeliği'ne başvurmak konusunda, teşebbüsler arasındaki yarışa ilaveten, yönetici/çalışanların, gerek kendi aralarında gerek teşebbüslerle yarışı da başlatılmıştır.

Ancak bu noktada, Yönetmelik'e başvuru yarışı bakımından önemli sorun doğurabilecek bir hususa dikkat çekilmelidir. ABD gibi hukuk düzenlerinde, kartel içinde yer alanların, birbirleri aleyhinde vereceği ifadelerle cezalardan bağışıklık veya indirim kazanabiliyor olmalarının yarattığı çıkar çatışması, avukatların, meslek kuralları gereğince, bir teşebbüs ile o teşebbüsün çalışanlarına bile aynı anda vekalet edememesi sonucunu doğurmaktadır. Böyle bir durumda, avukatların, durumu ilgililere bildirip, birini tercih etmesi zorunludur²⁷. Buna karşılık Türkiye'de Rekabet Kurulunun açtığı soruşturmalarda birden fazla teşebbüsün aynı kişi tarafından temsil edilmesiyle sıklıkla karşılaşılmaktadır. Bu durum, Pişmanlık Yönetmeliği'nden yararlanmak için yapılacak başvuruları azaltacak niteliktedir. Çünkü başvuruda bulunmaya niyetlenen bir teşebbüsün/yöneticinin/çalışanın bu girişimi, ilgilinin temsilcisi tarafından, temsil ettiği diğer teşebbüs/yönetici/çalışanların aleyhine sonuç doğurabileceğinden büyük olasılıkla engellenecektir. Bu sorunu aşmakta kullanılacak bir düzenleme, Avukatlık Kanunu'nun²⁸ "İşin Reddi Zorunluluğu" başlıklı 38. maddesindeki, "*Avukat ... aynı işte menfaati zıt bir tarafa avukatlık etmiş veya mütalaa vermiş olursa ... teklifi reddetmek zorunluluğundadır. Bu zorunluluk, avukatların ortaklarını ve yanlarında çalıştırdıkları avukatları da kapsar*" hükmüdür. Bu hüküm uyarınca, temsilin avukatla yapıldığı hallerde, aynı kartel soruşturmasında birden fazla teşebbüs/yönetici/çalışana vekalet etme imkanı ortadan kalkacaktır. Dolayısıyla Rekabet Kurumunun anılan hüküm doğrultusunda bir düzenleme yapması yerinde olacaktır. Ancak Rekabet Kurumunun soruşturmalarında avukatla temsil zorunluluğunun bulunmamasının, bu yönde bir düzenlemenin sağlayacağı çözümü sınırlayabileceği de belirtilmelidir.

²⁷ Bu tercihin yapılması gerektiği, ilgililere, ABD Adalet Bakanlığı tarafından da bildirilmekte ve konunun takipçisi olunmaktadır. Bkz. ANTOINE, O.N. ve C.E. KOOB (2006), "United States", *Cartel Regulation*, GCR, London, s.192.

²⁸ 07.04.1969 tarih ve 13168 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu.

2. PARA CEZASI VERİLMEMESİ VEYA VERİLECEK CEZALARDA İNDİRİM YAPILMASI

2.1. Para Cezası Verilmemesi

Pişmanlık Yönetmeliği'nde para cezası verilmemesine ilişkin düzenlemeler, 4. ve 7. maddelerde yapılmıştır. 4. madde, teşebbüslere ve bu teşebbüslerin yönetici/çalışanlarına para cezası verilmemesine ilişkindir. 7. madde ise, yönetici/çalışanların, yöneticisi/çalışanı olduğu teşebbüsten bağımsız olarak başvuruda bulunmasına ilişkindir. Her bir maddenin birinci ve ikinci fıkralarında ceza verilmemesine ilişkin olarak, birinin varlığının öbürünü ortadan kaldıracak iki alternatif durum düzenlenmekte; dolayısıyla nihai tahlilde ceza verilmemesine ilişkin olarak, birinin gerçekleşmesi halinde diğerinin gerçekleşme olasılığı kalmayan dört alternatif durum ortaya çıkmaktadır. Bu alternatifler aşağıda incelenecektir.

2.1.1. Öneraştırma Kararından Önceki Başvurularda Para Cezası Verilmemesi

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 4./7. maddelerinin birinci fıkrasında, Rekabet Kurulunun öneraştırma yapmaya karar vermesinden önce, kartele taraf olan teşebbüsler ile bu teşebbüslerin yöneticileri ve çalışanlarından bağımsız bir şekilde, Yönetmelik'in 6./9. maddelerinde belirlenen bilgi ve belgeleri sunan ve koşulları yerine getiren ilk teşebbüse (ve bu teşebbüsün yönetici/çalışanlarına) ya da teşebbüsten bağımsız başvuruda bulunan ilk yönetici veya çalışana para cezası verilmeyeceği düzenlenmiştir. Böylece öneraştırma başlamadan ilk başvuruyu yapana ceza uygulanmaması konusunda, Rekabet Kurumunun takdir hakkı 6./9. maddelerdeki koşulların yerine getirilip getirilmediğinin tespitiyle sınırlanmış, başka bir deyişle para cezasından bağımsızlık otomatik olmuştur. Anılan düzenlemenin daha ayrıntılı değerlendirilmesi, ECN model pişmanlık programı²⁹ ile AB pişmanlık programından³⁰ farklılıkları ve benzerlikleri ortaya konularak yapılabilir:

4./7. maddelerin birinci fıkrasına esas teşkil eden ECN³¹ ve AB³² metinlerinde, bağımsızlığın şartlarından biri, “başvuru sırasında rekabet otoritesinin elinde yerinde inceleme yapmaya karar vermesine yetecek yeterli delilin olmaması” şeklinde belirlenmiştir. Pişmanlık Yönetmeliği'nde ise böyle bir koşula yer verilmemiş; Rekabet Kurulunun öneraştırma yapmaya karar vermesinden önce başvuran ilk teşebbüs/yönetici/çalışana para cezasından

²⁹ ECN model pişmanlık programı par.5-6.

³⁰ AB pişmanlık programı par.8(a)-10.

³¹ ECN model pişmanlık programı par.5.

³² AB pişmanlık programı par.10.

bağışıklık sağlanacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin farkını daha iyi açıklayabilmek için *Refrakter Malzemeleri*³³ kararı örnek verilebilir. Kartele taraf olan teşebbüslere para cezaları uygulanan anılan dosyada, Rekabet Kurulu kararına esas teşkil eden 34 parça belgenin 24'ü Rekabet Kurumuna intikal eden ihbar dosyasında yer almaktadır. Pişmanlık Yönetmeliği, ECN ve AB metinlerine tamamen paralel bir düzenleme benimsemiş olsaydı, bu dosyanın Kuruma intikal ettiği 24.2.2005 tarihi ile önaraştırma yapılmasına karar verilen 7.4.2005 tarihleri arasında gelebilecek bir pişmanlık başvurusu bakımından Rekabet Kurulunun bağışıklık tanımama imkanı bulunacaktı. Çünkü Kurul elinde yerinde inceleme yapmaya karar vermesine hatta RKHK'nin 4. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştırmaya yetecek deliller bulunduğunu ileri sürebilecekti. Buna karşılık Pişmanlık Yönetmeliği'nin 4./7. maddelerinin birinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle Rekabet Kuruluna, ECN ve AB metinleriyle rekabet otoritelerine tanınan takdir yetkisi sağlanmamış; “önaraştırma yapılmasına karar verilmesinden önce” şeklinde açıkça belirlenen bir zamandan önce gelen başvuruya ceza verilemeyeceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin şeffaflık sağladığı ve başvuranlar lehine bir sonuç ortaya çıkardığı; dolayısıyla nihai tahlilde Yönetmelik'e yapılacak başvuruları artıracığı düşünülmektedir.

4./7. maddelerin birinci fıkrasına esas teşkil eden ECN³⁴ ve AB³⁵ metinlerinde, bağışıklığın diğer bir şartı, noktasal şekilde yerinde inceleme yapmaya yetecek bilgi ve belge sunulmasıdır³⁶. Pişmanlık Yönetmeliği'nde ise böyle bir koşula yer verilmemiş; “Yönetmelik'in 6./9. maddelerinde belirlenen bilgi ve belgelerin sunulması” ifadesiyle yetinilmiştir. Yönetmelik'in anılan maddelerinde istenen bilgi ve belgeler, “başvuru konusu kartelin etkilediği ürünler, kartelin süresi, kartele taraf olan teşebbüslerin isimleri, kartelle ilişkili görüşmelerin tarihleri, yerleri, katılımcıları ve kartelle ilgili sahip olunan bilgi ve belgeler” şeklindedir. “3.1. Bilgi ve Belge Sunulması” başlığı altında daha ayrıntılı incelenecek bu bilgi ve belgelerin, zaten noktasal şekilde yerinde inceleme yapmaya yetecek nitelikte olduğu; dolayısıyla ECN ve AB metinlerindeki gibi bir şart getirilmemesinin, belirsizlik doğurarak başvuruları azaltmamak adına yapıldığı düşünülmektedir.

Bu noktada son olarak, 4./7. maddelerin birinci fıkrasında yer verilen ve daha sonra anılan maddelerin ikinci fıkraları ile para cezalarından indirim

³³ *Refrakter Malzemeleri*, 29.01.2007 tarih ve 07-10/63-19 sayılı karar.

³⁴ ECN model pişmanlık programı par.5.

³⁵ AB pişmanlık programı par.8(a)-10.

³⁶ ECN model pişmanlık programı par.5 ve AB pişmanlık programı par.8(a): “... evidence ... which will enable the competition authority to carry out targeted inspections in connection with an alleged cartel...”

ilişkin 5./8. maddelerde de tekrar edilen, “rakiplerinden/kartele taraf olan diğer teşebbüs, yönetici ve çalışanlardan bağımsız şekilde” ifadesi değerlendirilmelidir. Anılan düzenlemeyle kartel üyelerinin Pişmanlık Yönetmeliği’ne birlikte başvurarak yararlanabilmeleri, başka bir deyişle Yönetmelik’e başvuru karteli kurabilmelerini destekleyen görüşler³⁷ kabul görmemiştir. ECN ve AB metinlerinde bulunmadığı için ilk bakışta farklılık olarak değerlendirilebilecek bu düzenleme, esasen, süregelen bir dünya uygulamasının Rekabet Kurulu tarafından, Alman³⁸ ve Birleşik Krallık³⁹ pişmanlık programlarına benzer şekilde açıkça kurala bağlanmasından ibarettir. Çünkü kartel üyelerinin, kartelin dağılacağını anladıkları zaman pişmanlık programına topluca başvuruda bulunabilme imkanına sahip olmaları, kartelden istedikleri faydayı sağlamalarına ama hiçbir cezaya muhatap olmamalarına yol açarak, kartellerin kurulmasını ve sürdürülmesini kolaylaştırma riskini doğuracaktır⁴⁰.

2.1.2. Öneraştırma Kararından Sonraki Başvurularda Para Cezası Verilmemesi

Pişmanlık Yönetmeliği’nin 4./7. maddelerinin ikinci fıkrasında yapılan düzenleme, ECN⁴¹ ve AB⁴² metinlerine paralel olarak, incelemenin/öneraştırmanın başlamasından sonra yapılacak başvurulara da para cezasından bağışıklık sağlama imkanı getirmiştir. Bu düzenlemenin değerlendirilmesine, ECN ile AB metin ve uygulamalarına benzerlik gösteren yönlerinden başlanabilir:

Anılan fıkralar kapsamında para cezası verilmemesi imkanından yararlanılabilmesi, öncelikle, Rekabet Kurulunun öneraştırma kararından önce yapılmış 4./7. maddelerin birinci fıkrası kapsamında bir başvurunun bulunmamasına bağlıdır⁴³. Çünkü böyle bir başvurunun varlığı, yalnızca o başvurunun sahibinin bağışıklıktan yararlanması sonucunu doğuracaktır.

³⁷ Bu yönde bir görüş için bkz. KARACEHENNEM, N. (2008), “Rekabet İhlalinde Bulunan Teşebbüs ve Teşebbüs Birliklerine Verilecek Para Cezalarına İlişkin Olarak Rekabet Kurumu’nca Hazırlanan Kılavuz Taslağı Hakkında Düşünceler – (III)”, *Rekabet Forumu*, Sayı:39, Mart 2008, s.8.

³⁸ Alman pişmanlık programı par.15. Alman pişmanlık programı için bkz.

http://www.bundeskartellamt.de/wEnglisch/download/pdf/06_Bonusregelung_e.pdf

³⁹ OFT 2008, s.18.

⁴⁰ WILS, W.P.J. (2007), “Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice”, *World Competition*, No:30(1), s.48.

⁴¹ ECN model pişmanlık programı par.7.

⁴² AB pişmanlık programı par.8(b) ve 11.

⁴³ ECN model pişmanlık programındaki benzer düzenleme için bkz. par.7; AB pişmanlık programındaki benzer düzenleme için bkz. par.8(b) ve 11.

İkinci olarak, önaraştırma kararından soruşturma raporunun tebliğine kadar şeklinde belirlenen zaman diliminde, Yönetmelik'in 6./9. maddelerinde belirlenen bilgi ve belgeleri sunan ve koşulları yerine getiren ilk teşebbüse (ve bu teşebbüsün yönetici/çalışanlarına) ya da teşebbüsten bağımsız başvuruda bulunan ilk yönetici veya çalışana para cezasının verilmeyeceği belirtilmelidir⁴⁴. Dolayısıyla ikinci sırada ve devamında başvuranlar bağışıklıktan yararlanamayacaktır.

Üçüncü olarak, başvuru, "2.1.1. Önaraştırma Kararından Önceki Başvurularda Para Cezası Verilmemesi" başlığı altında incelendiği üzere, "kartele taraf olan diğer teşebbüs, yönetici ve çalışanlardan bağımsız şekilde" yapılmalıdır.

Dördüncü olarak, başvurunun kabulü, Rekabet Kurumunun elinde RKHK'nin 4. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştıracak deliller bulunmamasına bağlıdır. Görüldüğü üzere, inceleme/önaraştırma başlamadan yapılan başvurulardan farklı olarak burada bir takdir yetkisi bulunmaktadır. ECN⁴⁵ ve AB⁴⁶ metinlerinde de yer alan bu takdir yetkisinin gerekçesi, ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklamada, "kartel üyelerinin pişmanlık programına başvurmak için incelemenin başlamasını beklemelerini engellemek" şeklinde belirtilmiştir⁴⁷. Daha açık bir ifadeyle, pişmanlık programlarında esas amaç, rekabet otoritesinin hiç bilmediği kartellerin ortaya çıkarılması yani 4./7. maddelerin birinci fıkrasında düzenlenen durum olduğundan, başvuruların bu fıkralar çerçevesinde yapılmasını teşvik için incelemenin/önaraştırmanın başlamasından sonra yapılacak başvurular bakımından takdir yetkisi tanınmıştır. Keza, rekabet otoriteleri bir incelemeye/önaraştırmaya başladıktan sonra ellerinde kanunun ihlal edildiği sonucuna ulaştırabilecek bilgi ve belgeye sahip olabileceği için, 4./7. maddelerin ikinci fıkrasında düzenlendiği üzere, takdir yetkisini saklı tutmak istemektedir.

Ancak bu noktada Rekabet Kurumuna tanınan takdir yetkisinin AB pişmanlık programıyla Avrupa Komisyonu (Komisyon)'na tanınan kadar geniş olmadığı belirtilmelidir. Çünkü anılan pişmanlık programında yer verilen, "kartele ilişkin olarak 81. maddenin ihlal edildiği sonucuna ulaştıracak, güncel, kendini suçlayıcı delillerin sunulması"⁴⁸ şeklindeki ölçüt, Pişmanlık

⁴⁴ ECN model pişmanlık programındaki benzer düzenleme için bkz. par.7; AB pişmanlık programındaki benzer düzenleme için bkz. par.8(b) ve 11.

⁴⁵ ECN model pişmanlık programı par.7.

⁴⁶ AB pişmanlık programı par.11.

⁴⁷ ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklama par.18.

⁴⁸ AB pişmanlık programı par.11: "...In order to qualify, an undertaking must be the first to provide contemporaneous, incriminating evidence of the alleged cartel ... which would enable the Commission to find an infringement of Article 81 EC."

Yönetmeliği'nde bulunmamaktadır. Bunun sebebi, kartel üyelerinin Yönetmelik'ten yararlanmak için 6./9. maddeler çerçevesinde sunması gereken "kartelin etkilediği ürünler, kartelin süresi, karteğe taraf olan teşebbüslerin isimleri, kartelle ilişkili görüşmelerin tarihleri, yerleri, katılımcıları" gibi bilgi ve belgelerin, zaten "RKHK'nin 4. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştırarak, güncel, kendini suçlayıcı delil" niteliğini taşıdığı düşünülmesi olabilir. Dolayısıyla, AB'deki gibi bir şart getirilmeyerek, belirsizlik doğurmaktan sakınıldığı ve başvurular lehine yorum yapıldığı sonucuna ulaşılabilir.

Bu noktada getirilebilecek bir öneri, Rekabet Kurulunun, Pişmanlık Yönetmeliği'nin ilk uygulamalarında, 4./7. maddelerin ikinci fıkrası kapsamında yapılan başvurular bakımından takdir yetkisini başvurular lehine kullanmasıdır. Daha açık bir ifadeyle, Kurul elinde RKHK'nin 4. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştırarak deliller bulunduğunu düşünse bile, takdir yetkisini kullanarak aksi bir sonuca ulaşmalı ve soruşturmanın çok geç bir aşamasında gelinmediği sürece bağışıklık vermelidir. Bu yaklaşım 4./7. maddelerin birinci fıkrası kapsamındaki daha makbul pişmanlık başvurularını azaltma riskine sahip olsa da, pişmanlık programlarının başarısı için gerekli ön koşulların Türkiye'deki mevcudiyetine ilişkin ciddi şüphelerin ifade edildiği bu dönemde, en azından Ceza Yönetmeliği'nin ilk sonuçları ortaya çıkarılıncaya kadar olumlu sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir. Bu olumlu sonuçlar arasında, sessizliği, kartel soruşturmalarındaki geleneksel cevap olmaktan çıkarmak⁴⁹, ispat gücü yüksek delillere ulaşmak⁵⁰, kartelin ortaya çıkarıldığı pazarda bir daha kartel kurulmasını güçleştirmek sayılabilir⁵¹. Keza Yönetmelik'in kamuoyunda bilinirliğini artırarak daha başarılı uygulamaların temeli de atılabilecektir. Nitekim Birleşik Krallık uygulamasında da, özellikle soruşturmanın başladığı ilk dönemlerde başvuruda bulunanlara cezalardan bağışıklık sağlanmasının istisnai nitelik taşımadığı belirtilmektedir⁵².

⁴⁹ DE ARAUJO, K.V.M.M., P.R.P. PUGLIESE ve A.G. CASTILLO (2003), "European Union and Brazil: Leniency in Cartel Cases-Achievements and Shortcomings", *European Competition Law Review*, Issue 9, s.464; JOSHUA, J.M. (2004), "Oral Statements in EC Competition Proceedings: A Due Process Short-Cut", *Competition Law Insight*, No:26, 7 December 2004, s.3.

⁵⁰ De Araujo vd 2003, s.464; LEVY, N. ve R. O'DONOGHUE (2004), "The EU Leniency Programme Comes of Age", *World Competition*, No:27(1), s.77; McELWEE, D. (2004), "Should the European Commission Adopt 'Amnesty Plus' in Its Fight against Hard-Core Cartels?", *European Competition Law Review*, Issue 9, s.564; WILS, W.P.J. (2003), "Self-Incrimination in EC Antitrust Enforcement: A Legal and Economic Analysis", *World Competition*, No:26(4), s.586.

⁵¹ Pişmanlık programlarının faydaları için bkz. Kekevi 2008a, s.10-16.

⁵² OFT 2008, s.11 ve 24.

2.2. Para Cezalarında İndirim

Para cezalarında indirim hususu, Pişmanlık Yönetmeliği'nin 5. ve 8. maddelerinde düzenlenmiştir. Anılan maddelerde, Rekabet Kurulunun önaraştırma yapmaya karar vermesinden soruşturma raporunun tebliğine kadar, Yönetmelik'in 6./9. maddelerinde belirlenen bilgi ve belgeleri sunan ve koşulları yerine getiren, ancak 4. maddedeki ceza verilmemesine ilişkin düzenlemeden yararlanamayanlara verilecek para cezalarının indirileceği hükme bağlanmıştır. Bu hükümden, kartele taraf olan diğer teşebbüs, yönetici ve çalışanlardan bağımsız bir şekilde başvuran⁵³, esas itibariyle iki grubun düzenlendiği anlaşılmaktadır:

Birinci grupta, bir kartele ilişkin olarak Pişmanlık Yönetmeliği'ne başvuruyu önaraştırma kararından sonra ilk sırada yapan ama Rekabet Kurumunun elinde RKHK'nin 4. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştıracak deliller bulunduğu için bağışıklıktan yararlanamayanlar yer almaktadır. Başka bir deyişle, bu grup, kendilerine Yönetmelik'in 4./7. maddelerinin ikinci fıkrasında düzenlenen bağışıklıktan yararlanamayacağı bildirilip⁵⁴, 5./8. maddelerde düzenlenen indirimden yararlanmak üzere başvuranlardan müteşekkildir. "2.1.2. Önaraştırma Kararından Sonraki Başvurularda Para Cezası Verilmemesi" başlığı altında yapılan açıklamalar doğrultusunda bu durumun fazla ortaya çıkmayacağı düşünülmektedir. Çünkü OFT'nin Birleşik Krallık pişmanlık programına ilişkin açıklamasında da belirtildiği üzere⁵⁵, 4./7. maddelerin ikinci fıkrasında düzenlenen bağışıklıktan yararlanılamaması, özellikle soruşturmanın başladığı ilk dönemlerde başvuruda bulunulması halinde istisnai nitelik taşımaktadır.

Çoğunlukla karşılaşılabilecek ikinci grupta ise, bir kartele ilişkin olarak Pişmanlık Yönetmeliği'ne başvuruyu ilk sırada yapmayanlar yer almaktadır. Daha açık bir ifadeyle, bir kartele ilişkin olarak Yönetmelik'e başvuruyu ilk sırada yaptığı için 4./7. maddeler çerçevesinde bağışıklıktan yararlanma imkanına kavuşan teşebbüsün/yöneticinin/çalışanın ardından aynı kartele ilişkin olarak başvuru yapanlar, başvuru sıralarına göre para cezasından indirim hakkı kazanacaktır.

Başta başvuru konusu kartele taraf olan diğer teşebbüsleri ihlale zorlamak üzere, 6./9. maddelerin birinci fıkrasında belirlenen koşulların ihlal

⁵³ Kartele taraf olan diğer teşebbüs, yönetici ve çalışanlardan bağımsız bir şekilde başvuru koşulunun önemi, "2.1.1. Önaraştırma Kararından Önceki Başvurularda Para Cezası Verilmemesi" başlığı altında incelenmiştir.

⁵⁴ Bu konuda ortaya çıkabilecek sorunlar, "4.5. Başvuru Sonucunun Kısa Süre İçinde Öğrenilmesi" başlığı altında incelenecektir.

⁵⁵ OFT 2008, s.26.

edildiği gerekçesiyle para cezasından bağışıklık yerine indirimden yararlanabileceklerin de bir grup teşkil ettiği söylenebilir. Ancak bu düzenleme Pişmanlık Yönetmeliği'nin 5./8. maddelerinde değil de, 6./9. maddelerinde yapıldığı için konu burada değerlendirilmeyecek; “3. Koşullar” ve “4. Usul” başlıkları altında incelenecektir.

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 5./8. maddeleri, ECN⁵⁶ ve AB⁵⁷ metinlerine büyük ölçüde paralel olsa da, anılan düzenlemelerden önemli bir farklılık da göze çarpmaktadır. ECN ve AB pişmanlık programlarında, indirim hakkı kazanabilmenin koşulu olarak, başvuruda bulunanlara, rekabet otoritesinin elinde mevcut delillere önemli ölçüde katma değer katacak delil sunma yükümlülüğü getirilmiştir⁵⁸. Anılan metinlerde, katma değer kavramının, sunulan delilin içeriği veya sahip olduğu detaylarla rekabet otoritesinin iddia konusu karteli ispatlama imkanını artırma gücünü ifade ettiği belirtilmiştir⁵⁹. Ardından da sunulan delilin katma değer yaratıp yaratmayacağı değerlendirilirken şu hususların önem arz ettiği ifade edilmiştir⁶⁰:

- Kartelin kurulduğu dönemde hazırlanmış yazılı deliller, genellikle, daha sonraki dönemlerde hazırlanmış olanlardan daha değerlidir.
- İnceleme konusuyla doğrudan ilgisi olan suçlayıcı deliller, genellikle, dolaylı ilgisi olan delillerden daha değerlidir.
- Benzer şekilde, inceleme konusu diğer kartel üyelerine karşı dayanak oluşturması amacıyla verilen delil için diğer kaynaklardan istenen doğrulanmanın derecesi, bu delilin değeri üzerinde etkili olmaktadır. Dolayısıyla itiraz edildiği zaman doğrulanması gereken ifadeler gibi delillere daha az değer verilmektedir.

Buna karşılık Pişmanlık Yönetmeliği incelendiğinde, “Rekabet Kurumunun elinde mevcut delillere önemli ölçüde katma değer katacak delil sunmak” şeklinde bir yükümlülüğün getirilmediği görülmektedir. Dolayısıyla, Rekabet Kurumunun Yönetmeliği'nin 5./8. maddeleri kapsamında yapılan başvurularda takdir hakkı 6./9. maddelerdeki koşulların yerine getirilip getirilmediğinin tespitiyle sınırlanmış, başka bir deyişle para cezalarından indirim otomatik olmuştur. Bunun sebebi, kartel üyelerinin Yönetmelik'ten

⁵⁶ ECN model pişmanlık programı par.9 vd.

⁵⁷ AB pişmanlık programı par.23 vd.

⁵⁸ ECN model pişmanlık programı par.10 ve AB pişmanlık programı par.24: “*In order to qualify for a reduction of fines, an undertaking must provide the CA with evidence of the alleged cartel which, in the CA's view, represents significant added value relative to the evidence already in the CA's possession at the time of the application.*”

⁵⁹ ECN model pişmanlık programı par.10 ve AB pişmanlık programı par.25.

⁶⁰ ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklama par.25 ve AB pişmanlık programı par.25.

yararlanmak için 6./9. maddeler çerçevesinde sunması gereken “kartelin etkilediği ürünler, kartelin süresi, kartele taraf olan teşebbüslerin isimleri, kartelle ilişkili görüşmelerin tarihleri, yerleri, katılımcıları” gibi bilgi ve belgelerin, zaten “Rekabet Kurumunun elinde mevcut delillere önemli ölçüde katma değer katacak delil” niteliği taşıdığı düşünülmesi olabilir. Dolayısıyla AB’deki gibi bir şart getirilmeyerek, belirsizlik doğurmaktan sakınıldığı ve başvuranlar lehine yorum yapıldığı sonucuna ulaşılabilir. Nitekim düzenleme bu haliyle, ABD’deki uzlaşma müessesesi⁶¹ ile 2008 yılında AB’de, kartel soruşturmalarındaki karar sürecini hızlandırmak amacıyla pişmanlık programına ilave olarak kabul edilen uzlaşma müessesesinin⁶² kısmen Türk hukukuna girmesi anlamına gelmektedir. Çünkü AB pişmanlık programından farklı olarak indirimden yararlandırmak için katma değer yaratan delil istenmemekte, ABD’deki uzlaşma müessesesine paralel şekilde, karteli kabul eden ve Pişmanlık Yönetmeliği’nde öngörülen temel bilgileri sunan herkese indirim sağlanmaktadır. Buna karşılık ABD uygulamasından farklı olarak yargı yolu kapatılmamıştır. Öte yandan anılan düzenleme, AB’deki uzlaşma müessesesine de benzemektedir çünkü yargı yolu kapanmaksızın ihlalin kabulü ve işbirliği karşılığında ilgililere indirim sağlanmaktadır. Buna karşılık AB’den farklı olarak usul ekonomisi sağlayacak hükümler getirilmemiştir. Keza AB’deki uzlaşma mekanizmasında %10 şeklinde sabit bir indirim oranı söz konusuken, Pişmanlık Yönetmeliği’nde, AB pişmanlık programına paralel olarak, para cezalarında indirim, işbirliğinin niteliğine, etkinliğine ve özellikle zamanlamasına bağlı olarak değişen oranlarda yapılmaktadır.

Pişmanlık Yönetmeliği’nin 5. maddesinin birinci fıkrasının bentlerinde, teşebbüslere verilecek para cezalarının, madde kapsamındaki ilk teşebbüs bakımından üçte bir ile yarısı arasında, ikinci teşebbüs bakımından dörtte bir ile üçte bir arasında, üçüncü ve devamındaki teşebbüsler bakımından ise altıda bir ile dörtte bir arasında indirileceği düzenlenmiştir. Bu hüküm, indirim oranlarının %50 gibi rakamlar yerine, Türk Ceza Kanunu’na⁶³ paralel olarak kesirlerle ifade edilmesi dışında AB pişmanlık programına⁶⁴ büyük benzerlik

⁶¹ *Plea agreement/settlement/negotiation* kavramlarının karşılığı olarak kullanılmıştır. Konuya ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz. ARI, H., AYGÜN, E. ve H.G. KEKEVİ (2009), “Rekabet Hukukunda Taahhüt ve Uzlaşma”, *Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu-VII 17-18 Nisan 2009 Kayseri*, <http://www.rekabet.gov.tr/dosyalar/images/file/erciyves2009/halukari.pdf>, Erişim Tarihi: 26.08.2009, s.8-12.

⁶² *Settlement* kavramının karşılığı olarak kullanılmıştır. AB’deki uzlaşma müessesesine ilişkin düzenlemelere <http://ec.europa.eu/competition/cartels/legislation/settlements.html> adresinden ulaşılabilir. Konuya ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz. Arı vd. 2009, s.19-23.

⁶³ 12.10.2004 tarih ve 25611 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu.

⁶⁴ AB pişmanlık programı par.26.

göstermektedir⁶⁵. Keza ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklamadaki “bağışıklık için yapılacak başvuruları daha çekici kılmak için indirim oranının %50’yi geçmemesi” şeklindeki tavsiye⁶⁶ dikkate alınmıştır.

Pişmanlık Yönetmeliği’nin 5. maddesinin birinci fıkrasının bentlerinde, teşebbüslerin ihlali kabul eden ve aktif işbirliğinde bulunan yöneticileri/çalışanları bakımından da indirim oranları belirlenmiştir. Buna göre, madde kapsamındaki ilk teşebbüsün yöneticileri/çalışanlarına üçte birden, ikinci teşebbüsün yöneticileri/çalışanlarına dörtte birden, üçüncü ve devamındaki teşebbüslerinkilere ise altıda birden az olmamak kaydıyla indirim yapılabileceği veya ceza verilmeyebileceği hükme bağlanmıştır. Yönetmelik’in teşebbüsten bağımsız başvuruda bulunan yönetici ve çalışanlara verilecek cezalarda indirim yapılmasına ilişkin 8. maddesinde yapılan düzenleme de benzer nitelik taşımaktadır. Yönetici/çalışanlara yapılabilecek indirimin %50’yi geçebilmesi hatta hiç ceza verilmeyebilmesi, ilk bakışta, ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklamada, teşebbüsler bakımından yapılan “bağışıklık başvurularını daha çekici kılmak için indirim oranının %50’yi geçmemesi” şeklindeki tavsiyeyle⁶⁷ çelişiyor gözükebilir. Ancak bu düzenleme, kartele taraf olan gerçek kişilere adli ve/veya idari yaptırımlar uygulanabilen ABD⁶⁸ ve Birleşik Krallık⁶⁹ gibi ülkelerdekine benzer nitelik taşımaktadır. Anılan hukuk düzenlerindeki rekabet otoriteleri, *prosecutorial discretion* ya da *carve out policy* şeklinde ifade edilen takdir yetkilerini kamu yararını gözeterek şekilde kullanarak, kimi yönetici/çalışanlara işbirliği karşılığında ceza vermeyebilmektedir. Bu takdir yetkisinin kullanımında kamu yararı, genelde, daha alt düzey yönetici/çalışanlara ihlalin kabulü ve işbirliği karşılığında bağışıklık veya büyük oranda indirimler tanınarak, kartele taraf olan teşebbüsler ile bu teşebbüslerin ihlalde belirleyici etkisi bulunan en üst düzey isimlerine ulaşılmasıyla ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede Pişmanlık Yönetmeliği’nde yapılan düzenlemeyle, Ceza Yönetmeliği’nin 8. maddesi uyarınca teşebbüse verilen cezanın yüzde üçü ile beşi arasında bir oranda para cezası uygulanabilecek yönetici/çalışanları ağır olması muhtemel bu cezadan kısmen veya tamamen kurtarmanın ama bunun karşılığında elde edilecek ispat gücü yüksek delillerle, kartele taraf olan

⁶⁵ Önceden belirlenmiş, sabit bir indirim oranının bulunmadığı ABD uygulaması için bkz. Arı vd. 2009, s.8-12; indirim oranının belirlenmesinde esas etkenin ilgililerin sırasının değil de işbirliğinin niteliğinin olduğu Birleşik Krallık uygulaması için bkz. OFT 2008, s.27-28.

⁶⁶ ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklama par.24.

⁶⁷ ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklama par.24.

⁶⁸ Konuya ilişkin ABD uygulaması için bkz. Arı vd 2009, s.8-12 ve HAMMOND, S.D. (2006), “The U.S. Model of Negotiated Plea Agreements: A Good Deal with Benefits for All”, *OECD Competition Committee Working Party No.3, Paris, France* <http://www.usdoj.gov/atr/public/speeches/219332.pdf>, Erişim Tarihi: 26.08.2009.

⁶⁹ Konuya ilişkin Birleşik Krallık uygulaması için bkz. OFT 2008, s.36.

teşebbüsler ile bu teşebbüslerin ihlalde belirleyici etkisi bulunan en üst düzey yönetici/çalışanlarını ortaya çıkarmanın hedeflendiği düşünülmektedir.

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 5./8. maddelerinin ikinci fıkrası uyarınca, sunulan deliller neticesinde, başta ihlalin süresinin uzaması olmak üzere herhangi bir nedenle para cezasının artırılması gerekirse, bu artıştan, ilgili delilleri ilk olarak sunan teşebbüs (ve bu teşebbüsün yönetici/çalışanları) ya da teşebbüsten bağımsız başvuruda bulunan ilk yönetici veya çalışan etkilenmeyecek, artış yalnızca kartelin diğer üyeleri aleyhine sonuç doğuracaktır. ECN⁷⁰ ve AB⁷¹ metinlerine paralel bu düzenleme bir örnekle açıklanabilir. İndirimden yararlanmak için başvuran bir teşebbüsün/yönetici/çalışanın sunduğu bilgi ve belgeler neticesinde kartelin süresinin dört değil de altı yıl olduğu sonucuna ulaşırsa, Ceza Yönetmeliği'nin 5. maddesi uyarınca kartel üyesi teşebbüsler için belirlenecek temel para cezasında %50 yerine, %100 oranında artış yapılacaktır⁷². Ancak bu artıştan bilgi ve belgeyi ilk olarak sunan teşebbüs/yönetici/çalışan etkilenmeyecek, indirim esas teşkil edecek cezanın hesaplanma sürecinde temel para cezası %100 yerine yalnızca %50 oranında artırılabilecektir.

3. KOŞULLAR

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6. maddesinde teşebbüslere (ve bu teşebbüslerin yönetici/çalışanlarına), 9. maddesinde ise teşebbüslerden bağımsız başvuruda bulunan yönetici/çalışanlara para cezası verilmemesinin ve/veya verilecek cezalarda indirim yapılmasının koşulları düzenlenmiştir. Farklı maddelerde düzenlenmiş olmasına rağmen büyük ölçüde paralellik arz eden bu koşullar altı başlık altında incelenebilir.

3.1. Bilgi ve Belge Sunulması

Pişmanlık Yönetmeliği'nden yararlanmak üzere başvuranlar, 6./9. maddelerin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca, kartelin etkilediği ürünler (örneğin, çimento), kartelin süresi (örneğin, altı yıl), kartele taraf olan teşebbüslerin isimleri (örneğin, A, B ve C teşebbüsleri), kartelle ilişkili görüşmelerin tarihleri, yerleri, katılımcıları (örneğin, ... tarihinde ... otele yapılan kartel toplantısına A teşebbüsünden V, B teşebbüsünden Y ve C teşebbüsünden Z katıldı) başta olmak üzere kartelle ilgili sahip olunan tüm bilgi ve belgeleri sunmalıdır. Bu

⁷⁰ ECN model pişmanlık programı par.12 ve model programa ilişkin açıklama par.26.

⁷¹ AB pişmanlık programı par.26.

⁷² Ceza Yönetmeliği'nin 5. maddesi uyarınca temel para cezası hesaplanırken, karteller için esas alınan yıllık gayri safi gelirin yüzde ikisi ile yüzde dördü arasındaki oran, bir yıldan uzun, beş yıldan kısa süren ihlallerde yarısı oranında; beş yıldan uzun süren ihlallerde ise bir katı oranında artırılabilmektedir.

çerçeve, sunulabilecek belgeler arasında, varsa kartel toplantısı sırasında tutulmuş notlar, kartelle ilişkili görüşmelerin ispatında kullanılacak bilgisayar imajları, seyahat kayıtları, kredi kartı ekstreleri, telefon dökümleri sayılabilir. Başvuruda bulunanlar, bu düzenlemede yer alan “sahip olunan” ifadesi ile “3.5. İşbirliğinin Sürdürülmesi” başlığı altında incelenecek 6./9. maddelerin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca, Rekabet Kurulunun soruşturmanın tamamlanmasından sonra vereceği nihai karara kadar herhangi bir şekilde yeni bilgi/belgelere ulaşırsa bunları da sunmakla yükümlüdür. Buna karşılık, “sahip olunan” ifadesi sayesinde, başvuruda bulunacaklara, kartelin diğer üyelerinde veya karteli organize etmek için kurulan paravan şirketlerde bulunan belgeleri sunmak gibi gerçekleştirilmesi kolay olmayan yükümlülükler getirilemeyecektir⁷³.

Bu noktada konuya ilişkin ECN⁷⁴ ve AB⁷⁵ metinlerinde, Pişmanlık Yönetmeliği’ndekilere ilave olarak, kartelden etkilenen coğrafi bölge ve ticaretin hacmi, kartele taraf olan diğer teşebbüslerin adresleri, gerçek kişilerin gerekirse ev adresleri, AB içinde ve dışında pişmanlık başvurusunda bulunulan veya bulunulması planlanan rekabet otoriteleri gibi bilgilerin de istenenler arasında sayıldığı belirtilmelidir. Pişmanlık Yönetmeliği’nde, ECN ve AB’deki bu bilgilerden en azından bir kısmının açıkça zikredilmemiş olması ilk bakışta eksiklik olarak görülebilir. Ancak yine Pişmanlık Yönetmeliği’nin 6./9. maddelerinin birinci fıkrasının (a) bendindeki “sahip olunan” ifadesi ve (d) bendi uyarınca, bu tür bilgilerin Rekabet Kurumu tarafından gerekli görülürse istenebileceği; başvuruda bulunanların da bunları vakıf oldukları ölçüde sunmakla yükümlü olduğu sonucuna ulaşılabilir. Dolayısıyla ECN ve AB metinlerinden farklılığın, pişmanlık programlarının başarısı için gerekli ön koşulların Türkiye’deki mevcudiyetine ilişkin ciddi şüphelerin ifade edildiği bu dönemde, başvuruda bulunmayı planlayan kartel üyelerinin, sunulması gereken uzun bir bilgi ve belge listesinden dolayı bundan vazgeçmelerini engelleme kaygısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Başka bir deyişle Yönetmelik’ten yararlanmak üzere başvuruda bulunacaklardan, en azından başvurunun ilk

⁷³ Örneğin AB’deki *Organic Peroxides* (Commission Press Release IP/03/1700 of 10 December 2003) kartelinde; karteli organize etmek, tarafların uzlaşmasını sağlamak ve kartelin düzgün işlemesi için istatistiki bilgiler toplamak amaçlarına yönelik olarak Zürih’te paravan bir şirket kurulmuştur. Düzenli bir şekilde Zürih’te yapılan toplantılarla belirlenen pazar paylarına ilişkin belgeler, paravan şirket tarafından saklanmıştır. Tarafların, bu belgeleri, Zürih’te inceleme imkanına sahip olduğu ama kopya alamayacakları da kararlaştırılmıştır. Bkz. PETERS, T. (2004), “Commission Fines Members of the Organic Peroxides Cartel”, *Competition Policy Newsletter*, No:1, Spring 2004, s.46.

⁷⁴ ECN model pişmanlık programı par.6 ve 13 ile model programa ilişkin açıklama par.20 ve 30.

⁷⁵ AB pişmanlık programı par.9 ve 12.

aşamalarında, daha elzem görülen bilgilerin istenmesi ve sürecin daha sonra Rekabet Kurumu tarafından yönlendirilmesi tercih edilmiş olabilir.

3.2. Bilgi ve Belgelerin Gizlenmemesi veya Ortadan Kaldırılmaması

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6./9. maddelerinin birinci fıkrasında getirilen diğer bir koşul, başvuru konusu kartelle ilgili bilgi ve belgelerin gizlenmemesi veya ortadan kaldırılmamasıdır. Bu düzenlemenin iki yönü bulunmaktadır. Bilgi ve belgelerin gizlenmemesine ilişkin birinci yönü, 6./9. maddelerin birinci fıkrasının (a) ve (d) bentleriyle birlikte, kartelle ilgili sahip olunan ve sahip olunacak tüm bilgi/belgelerin Rekabet Kurumuna sunulması yükümlülüğünü pekiştirmektedir.

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6./9. maddelerinin birinci fıkrasının (b) bendindeki düzenlemenin asıl önem arz eden ve tartışma yaratan yönü ise, belgelerin ortadan kaldırılmamasına ilişkin kısımdır. Çünkü kartel toplantılarının sonunda belgelerin yok edilmesinin ve/veya teşebbüslerin düzenli olarak yaptıkları -rekabet otoritelerinin yerinde incelemelerine benzeyen- iç denetimlerle, aleyhlerine kullanılacak belgeleri ortadan kaldırmasının⁷⁶ yaygın bir uygulama olduğu göz önünde bulundurulduğunda, anılan yükümlülüğün bu kadar geriye teşmil ettirilmesi, Pişmanlık Yönetmeliği'ne başvurabileceklerin sayısını asgari düzeye hatta sıfıra indirecektir. Öte yandan Yönetmelik'e başvurmaya niyetlenenlere, bu başvurunun hemen öncesinde, esnasında veya akabinde belgeleri ortadan kaldırma imkanı verilmesinin, pişmanlık programlarının ulaşmak istediği amaçlarla bağdaşmayacağı açıktır. Bu nedenle Pişmanlık Yönetmeliği'nin ilgili bendinin yorumlanmasında, kaynak teşkil eden ECN⁷⁷ ve AB⁷⁸ metinleri ve bu metinlere ilişkin açıklamalar esas alınmalı, pişmanlık başvurusunda bulunmaya niyetlenilmesinden ve bu niyet doğrultusunda hazırlıklara başlanmasından önceki dönemde belgelerin ortadan kaldırılması programdan yararlanmayı engellememelidir. Buna karşılık, hazırlıklara başlanmasından sonraki dönemde belgelerin ortadan kaldırılması, (b) bendinde düzenlenen koşulun ihlali anlamına gelecektir.

Konu çerçevesinde tartışma yaratan bir diğer durum, teşebbüslerin başvuruda bulunduğu hallerde, teşebbüs yönetici/çalışanlarının belgeleri ortadan kaldırmalarına rekabet otoritesi tepkisinin ne yönde olması gerektiğine

⁷⁶ ABD'deki *Vitamin* karteline ilişkin olarak bkz. OECD (2002), "Report on the Nature and the Impact of Hard Core Cartels and Sanctions against Cartels under National Competition Laws", DAF/COMP(2002)7, s.8.

⁷⁷ ECN model pişmanlık programı par.13 ile model programa ilişkin açıklama par.30-31.

⁷⁸ AB pişmanlık programı par.12 ile bu pişmanlık programına ilişkin <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/06/469&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> adresinden ulaşılabilecek açıklama.

ilişkindir. Bu durumda rekabet otoriteleri olayın münferit mi yoksa teşebbüs politikası mı olduğuna bakmakta; bu çerçevede eylemi gerçekleştirenin üst düzey yönetici olması, teşebbüsün eylemi engellemek için gerekli tedbirleri almaması, eylemi öğrendikten sonra rekabet otoritesine ivedilikle bilgi vermemesi gibi hallerde, belgelerin ortadan kaldırılmaması koşulunun ihlal edildiği sonucuna ulaşabilmektedir⁷⁹.

Bu noktada son olarak, niyet, teşebbüs politikası gibi görece soyut kavramların, Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6./9. maddelerinin birinci fıkrasının (b) bendinde düzenlenen koşula ilişkin olarak yapılacak değerlendirmelerde bir takdir yetkisi ortaya çıkardığı belirtilmelidir. Bu takdir yetkisinin kullanımında, diğer koşullarda olduğu üzere, başvuranlar lehine yorum ilkesinin göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir.

3.3. Kartele Taraf Olunmaya Son Verilmesi

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6./9. maddelerinin birinci fıkrasının (c) bendinde, ECN⁸⁰ ve AB⁸¹ metinlerine paralel olarak, görevli birim⁸² tarafından kartelin ortaya çıkarılmasını zorlaştıracığı gerekçesiyle aksi belirtilmedikçe, başvuru konusu kartele taraf olunmaya son verilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin “başvuru konusu kartele taraf olunmaya son verilmesi” şeklindeki kısmının arkasında yatan saik kolaylıkla anlaşılabilir niteliktedir. Pişmanlık başvurusunda bulunanların bir yandan bu başvuru sayesinde cezalardan kısmen veya tamamen kurtulmaları ama öte yandan rekabet otoritesini aldatarak kartelden istedikleri faydayı devam ettirmeleri, pişmanlık programlarıyla ulaşılmak istenen amaçlar arasında yer almamaktadır. Koşulun diğer kısmının yani görevli birimin talebi üzerine kartele taraf olunmaya devam edilmesinin arkasında yatan saik ise açıklanmaya muhtaçtır. Çünkü en ciddi rekabet ihlali olduğu kabul edilen⁸³ kartelleri önlemek üzere kurulmuş rekabet otoritelerinin, pişmanlık programına başvuruda bulunanlardan kartele devam etmelerini istemeleri ilk bakışta çelişki olarak görülebilir. Ancak rekabet otoritelerinin deneyimleri, pişmanlık programına başvuruda bulunanların, yerinde incelemeler gerçekleştirilmeden kartel içindeki varlığına aniden son vermelerinin, örneğin, kartel toplantılarına katılmamalarının, diğer kartel üyelerinin, yürütülen soruşturmadan şüphelenmesine ve delilleri karartmasına yol açtığını

⁷⁹ AB uygulaması için bkz. AB pişmanlık programı par.12 ile bu pişmanlık programına ilişkin açıklama; Birleşik Krallık uygulaması için bkz. OFT 2008, s.49 vd.

⁸⁰ ECN model pişmanlık programı par.13 ile model programa ilişkin açıklama par.29.

⁸¹ AB pişmanlık programı par.12.

⁸² Görevli birim kavramına ilişkin açıklamalara, “4.1. Görevli Birim (Pişmanlık Birimi)” başlığı altında yer verilecektir.

⁸³ OECD (1998), “Recommendation of the Council Concerning Effective Action against Hard Core Cartels”, C(98)35/FINAL.

göstermektedir⁸⁴. Bu nedenle pişmanlık programına başvuranlardan, en azından yerinde incelemeler gerçekleştirilene kadar kartele devam etmeleri istenebilmektedir. Hatta Alman pişmanlık programında daha da ileri gidilerek, pişmanlık programına başvuruda bulunanların Alman rekabet otoritesi tarafından aksi istenmedikçe kartele devam etmesi gerektiği belirtilmiştir⁸⁵. Ama bu sürenin uzun tutulmasının, Rekabet Kurumu ile işbirliğine girenlerin, kartelin diğer üyelerine rol yaparak, ABD⁸⁶ ve Birleşik Krallık⁸⁷ gibi ülkelerde olduğu üzere, bir nevi ajan provokatör gibi davrandığı şeklinde eleştirilere yol açabileceği unutulmamalıdır.

Bu konu çerçevesinde akla gelebilecek bir soru, pişmanlık programına başvuranlara kartele devam etmeleri için izin verilmediği durumlarda, ilgililerin, yapmış oldukları başvuruyu, yerinde incelemelerin yapılmasından önce rakiplerinden nasıl gizleyebileceğidir. Buna ilişkin olarak getirilen öneriler, rekabet otoritesinin bilgisi dahilinde, tatil, teşebbüs içi görev değişikliği gibi gerekçeler gösterilerek kartel faaliyetlerine, örneğin toplantılara katılmamak ya da bilgi taleplerine cevap vermemektir⁸⁸.

Konu çerçevesinde akla gelebilecek diğer bir soru ise, pişmanlık programına başvuranın kartele devam etmediğini rekabet otoritesine nasıl ispatlayabileceğidir. Buna ilişkin olarak ise, kartel tarafından tespit edilen fiyatlardan ve koşullardan farklılaşan rekabetçi fiyat listelerinin yayımlanması, sözleşmeler bağlatılması gibi öneriler getirilmektedir⁸⁹.

3.4. Başvurunun Gizli Tutulması

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6./9. maddelerinin birinci fıkrasında ECN⁹⁰ ve AB⁹¹ metinlerine paralel olarak getirilen diğer bir düzenleme, (ç) bendindeki, görevli

⁸⁴ Konuya ilişkin olarak bkz. ECN model programına ilişkin açıklama par.12; KROES, N. (2006), "Delivering on the Crackdown: Recent Developments in the European Commission's Campaign against Cartels", *The 10th Annual Competition Conference at the European Institute, Fiesole, Italy*,

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/595&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>, Erişim Tarihi: 26.08.2009, s.3; SUURNAKKI, S. ve M.L. TIERNO CENTELLA (2007), "Commission Adopts Revised Leniency Notice to Reward Companies that Report Hard-core Cartels", *Competition Policy Newsletter*, No:1, Spring 2007, s.14.

⁸⁵ Alman pişmanlık programı par.7.

⁸⁶ Barnett ve Hammond 2008, s.15.

⁸⁷ OFT 2008, s.47.

⁸⁸ YSEWYN, J. (2008), "Immunity and Leniency in the EU: Is the Tail Wagging the Dog?", *Fourth Annual Conference of Global Competition Law Centre, Brussels*, s.14.

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ ECN model pişmanlık programı par.13 ile model programa ilişkin açıklama par.30.

⁹¹ AB pişmanlık programı par.12.

birim tarafından aksi belirtilmedikçe, başvurunun soruşturma raporunun tebliğine kadar gizli tutulması gerektiği hükmüdür. Bu düzenlemenin arkasında yatan saik, Pişmanlık Yönetmeliği'nden yararlanmak üzere başvuruda bulunanların, soruşturmaya ilgili incelemeler tamamlanmaksızın başvurularını başta diğer kartel üyeleri olmak üzere kamuoyuna açıklamalarının delillerin karartılmasına imkan vermesidir. Bu nedenle soruşturma raporunun tebliği aşamasına kadar başvurunun gizli tutulması kuralı getirilmiş ancak görevli birime bu kurala istisnalar tanıma yetkisi verilmiştir. Gelişmiş rekabet hukuku sistemlerindeki uygulamalar çerçevesinde⁹² bu istisna örneklerinin, pişmanlık başvurusu hakkında, soruşturmanın güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek şekilde, diğer rekabet otoritelerine, Sermaye Piyasası Kurulu gibi kamu kurumlarına, bankalara, bağımsız denetçilere bilgi verilmesi olabileceği düşünülmektedir.

Bu koşul çerçevesinde akla gelebilecek bir soru, RKHK'nin 43. maddesindeki "soruşturmaların, soruşturmaya başlanması kararının verildiği tarihten itibaren 15 gün içinde ilgili taraflara bildirilmesi" hükmü çerçevesinde, gizlilik yükümlülüğünün neden bu aşamayla sınırlanmadığı ve soruşturma raporunun tebliğine kadar uzatıldığıdır. Bu soruya verilecek cevabın, öncelikle, yine delillerin karartılmasının önlenmesi amacı çerçevesinde düzenlenen dosyaya giriş hakkının başlangıç aşamasıyla ilintili olduğu düşünülmektedir. ECN ve AB metinlerinde, gizlilik yükümlülüğü, dosyaya giriş hakkının başladığı aşamaya yani incelemelerin tamamlanıp, soruşturma raporunun tebliğ edilmesi aşamasına kadar düzenlenmiştir. Rekabet Kurumunun yakın tarihli uygulamalarında da, dosyaya giriş hakkının soruşturma raporunun tebliğiyle başlaması eğilimi giderek ağırlık kazanmaktadır⁹³. Mahkemeler bu eğilimi, konuya ilişkin ilke kararı alınmaması ve dosyaya giriş için yapılacak her bir başvuruya ilişkin olarak soruşturma sürecinin olumsuz yönde etkilenip etkilenmeyeceği değerlendirmesinin ardından gerekçe belirtmek suretiyle işlem tesis edilmesi koşullarıyla hukuka uygun bulmuştur⁹⁴. Nitekim benzer bir yaklaşım, halen Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) gündeminde bulunan RKHK'de değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısının 20. maddesinde de benimsenmiştir⁹⁵. Özetle, Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6./9. maddelerinin

⁹² Örnek olarak bkz. AB pişmanlık programına ilişkin açıklama ve OFT 2008, s.49-50.

⁹³ Soruşturma aşamasında gizliliğin sağlanmasının önemi ve dosyaya giriş hakkına ilişkin tartışmalar için bkz. Kekevi 2008b, s.55-56 ve 134-136.

⁹⁴ Örnek olarak bkz. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 28.09.2006 günlü, E:2006/1456, YD. İtiraz:2006/992 sayılı kararı; Ankara Bölge İdare Mahkemesinin 15.02.2006 günlü, E:2005/2029, YD. İtiraz:2006/450 sayılı kararı; Ankara 4 üncü İdare Mahkemesinin, 08.11.2006 günlü, E:2005/2246, K:2006/2497 sayılı kararı.

⁹⁵ TBMM gündeminde bulunan RKHK'de değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısına, http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=68605 adresinden ulaşılabilir.

birinci fıkrasının (ç) bendinin, bu düzenlemenin arkasında yatan saik çerçevesinde, ECN, AB metinleri ile olası Kanun değişikliğine paralel ve mahkeme kararlarına uygun olarak, soruşturma raporunun tebliği aşamasına kadar gizlilik yükümlülüğü getirdiği düşünülmektedir. İkinci olarak, gizlilik yükümlülüğünün soruşturmaya başlanması kararının tebliğine kadar belirlenmesinin, Pişmanlık Yönetmeliği'ne başvuruların soruşturma raporunun tebliğine kadar yapılabildiği göz önünde bulundurulduğunda, bazı başvurular bakımından uygulanabilir olmadığı belirtilmelidir. Çünkü bu yönde bir düzenleme yapılmış olsaydı, soruşturmaya başlanması kararının ardından Yönetmelik'ten yararlanmak üzere başvuranlar, diğer kartel üyelerine ve kamuoyuna açıklama yapma imkanına kavuşabilecekti. Dolayısıyla (ç) bendindeki düzenlemenin tüm pişmanlık başvuruları bakımından uygulanabilir niteliğiyle daha uygun olduğu söylenebilir.

Konu çerçevesinde tartışma yaratan bir diğer durum, teşebbüslerin başvuruda bulunduğu hallerde, teşebbüs yönetici/çalışanlarının kartelin diğer üyelerini uyarmalarına rekabet otoritesinin tepkisinin ne yönde olması gerektiğine ilişkindir. Bu durumda rekabet otoriteleri, belgelerin ortadan kaldırılmaması koşuluna benzer şekilde, olayın münferit mi yoksa teşebbüs politikası mı olduğuna bakmakta, bu çerçevede eylemi gerçekleştirenin üst düzey yönetici olması, teşebbüsün eylemi engellemek için gerekli tedbirleri almaması, eylemi öğrendikten sonra rekabet otoritesine ivedilikle bilgi vermemesi gibi hallerde, koşulun ihlal edildiği sonucuna ulaşabilmektedir⁹⁶. Nitekim Komisyon'un *Italian Raw Tobacco*⁹⁷ kararında, bağımsızlık için başvuran teşebbüsün üst düzey bir yöneticisinin, kartele taraf olan diğer teşebbüslerin yöneticilerine, şirketinin yapmış olduğu başvuru hakkında bilgi vermesi bağımsızlığın kaybı ile sonuçlanmıştır.

Bu koşul çerçevesinde akla gelebilecek diğer bir soru, pişmanlık başvurusunda bulunanların kimliklerinin gizli tutulup tutulamayacağına ilişkindir. Bu soruya verilebilecek cevap, dünya uygulamalarına paralel olarak⁹⁸ olumsuzdur. Çünkü pişmanlık başvurusunda bulunanların sunduğu bilgi ve belgelerin delil olarak kullanılarak Kurul kararlarına dayanak yapılması, RKHK'nin 44. maddesi uyarınca, ancak tarafların bilgilendirilmesi ve savunma hakkı verilmesi halinde mümkündür. Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6./9. maddelerinin üçüncü fıkrası uyarınca hazırlanan tutanaktaki⁹⁹ unvan/isimlerin gizlenmesi, sözlü savunma toplantılarının birbirinden ayrı gizli

⁹⁶ Örnek olarak bkz. OFT 2008, s.49 vd.

⁹⁷ Italian Raw Tobacco (Commission Press Release IP/05/1315 of 20 October 2005).

⁹⁸ ECN model pişmanlık programı par.29; AB pişmanlık programı par.33-34 ve OFT 2008, s.61 vd.

⁹⁹ Bu konu, "4.4. Bilgilerin Şifahi Olarak Sunulması" başlığı altında incelenecektir.

oturumlar halinde yapılması gibi tedbirlerle başvuruda bulunanların kimlikleri bir süre için ifşa edilmeyebilecek olsa bile, Rekabet Kurulunun soruşturmanın tamamlanmasından sonra vereceği nihai kararda para cezası verilmemesi veya indirim yapılması gerekçelendirileceği için gizlilik de ortadan kalkacaktır. Gizliliğin kalkması başvuruda bulunan teşebbüs ise, diğer kartel üyelerinin misillemelerine maruz kalması, yönetici/çalışan ise işinden olması gibi istenmeyen sonuçlar doğurabilir. Ancak özellikle başvuruda bulunanın teşebbüs olması halinde, ilgili pazarda bir daha kartel kurulmasının güçleşmesi gibi olumlu bir durum da ortaya çıkabilir¹⁰⁰.

3.5. İşbirliğinin Sürdürülmesi

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6./9. maddelerinin birinci fıkrasının (d) bendinde, ECN¹⁰¹ ve AB¹⁰² metinlerine paralel olarak, Rekabet Kurulunun soruşturmanın tamamlanmasından sonra vereceği nihai karara kadar aktif işbirliğinin sürdürülmesi yükümlülüğü getirilmiştir. ECN ve AB'nin yanı sıra Birleşik Krallık¹⁰³ gibi ülkelerde konuya ilişkin yapılan açıklamalardan hareketle, bu koşul çerçevesinde Yönetmelik'e başvuranlardan beklenenler arasında şunların bulunduğu söylenebilir:

- 6./9. maddelerin birinci fıkrasının (a) bendinin de bir gereği olarak, başvurunun ardından herhangi bir şekilde yeni bilgi/belgelere ulaşırsa bunların sunulması,
- Rekabet Kurumunun yetkilerini kullanarak ulaştığı yeni bilgi ve belgelerin açıklanması gibi yardım taleplerine imkanlar dahilinde cevap verilmesi,
- Başvuruda bulunan teşebbüs ise, mümkünse eskileri de dahil olmak üzere yönetici ve çalışanlarının açıklamalarına başvurma imkanı sağlaması¹⁰⁴,

Başvurunun ardından, açıkça veya zımnen, başta kartele taraf olduğunun inkar edilmesi olmak üzere başvuru sırasında sunulan bilgi ve belgelerle çelişen açıklamalardan kaçınılması.

¹⁰⁰ Kekevi 2008a, s.15.

¹⁰¹ ECN model pişmanlık programı par.13 ile model programa ilişkin açıklama par.30.

¹⁰² AB pişmanlık programı par.12.

¹⁰³ OFT 2008, s.46 vd.

¹⁰⁴ Bu konu, "1. Pişmanlık Yönetmeliği'ne ve Kapsamına Genel Bir Bakış" başlığı altında incelenmiştir.

3.6. Diğer Teşebbüslerin İhlale Zorlanması Halinde Bağışıklıktan Yararlanılamaması

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6./9. maddelerinin beşinci ve altıncı fıkralarında, başvuruda bulunanın, kartele taraf olan diğer teşebbüsleri ihlale zorlamış olması halinde bağışıklıktan yararlanamayacağı düzenlenmiştir. Bu koşulun öncekilerden farklı bir fıkrada düzenlenmesi, yalnızca bağışıklığın koşulu olmasından kaynaklanmaktadır. Başka bir deyişle, Yönetmelik'ten yararlanmak üzere başvuruda bulunanlar, kartelin diğer üyelerini ihlale zorlamışlarsa, ECN¹⁰⁵ ve AB¹⁰⁶ metinlerine paralel olarak, bağışıklık hakkını kaybetmekte ancak para cezalarından indirimden yararlanabilmektedir.

Bu noktada ihlale zorlamak hususunun nasıl yorumlanacağı önem kazanmaktadır. Çünkü bu gerekçeyle cezalardan bağışıklık sağlanmaması, rakiplerin karteli kurmak konusunda zorlandığının çok açık olduğu istisnai hallerle sınırlanmazsa bu uygulama, belirsizlik yaratarak başvuruları azaltabilecektir¹⁰⁷. Bu nedenle AB¹⁰⁸, ABD¹⁰⁹, Birleşik Krallık¹¹⁰, Brezilya¹¹¹ gibi pek çok hukuk düzeninde, kartel kurmak için rakiplerin zorlandığı sonucuna, sadece fiziksel şiddet veya piyasa dışına çıkartma olasılığı çok yüksek olan toplu boykot gibi şiddetli bir iktisadi baskının ya da bunlara ilişkin tehditlerin sağlam delillerle ortaya konulması halinde ulaşılmaktadır. Buna karşılık, örneğin, kartele tek başına ya da rakiplerle birlikte liderlik edilmesi, pazardaki en büyük oyuncu olunması, kartele taraf olunmazsa fiyat savaşına girileceği tehdidinde bulunulması, karlılığı azaltacak şekilde fiyatların indirilmesi, hemen her kartelde uzlaşmaya uymayanları cezalandırmak için bulunan mekanizmaların kullanılması, ihlale zorlamak şeklinde yorumlanmamaktadır. Bu açıklamalar doğrultusunda, Pişmanlık

¹⁰⁵ ECN model pişmanlık programı par.8 ile model programa ilişkin açıklama par.22.

¹⁰⁶ AB pişmanlık programı par.13.

¹⁰⁷ ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklama par.22.

¹⁰⁸ ARBAULT, F. ve F. PEIRÓ (2002), "The Commission's New Notice on Immunity and Reduction of Fines in Cartel Cases: Building on Success", *Competition Policy Newsletter*, No:2, June 2002, s.18-20; ASKOLA, E. (2006), "Commission Fines 3 Undertakings a Total of € 76 Million for Participating in Rubber Chemicals Cartel", *Competition Policy Newsletter*, No:1, Spring 2006, s.67; CAMESASCA, P.D. ve P. VAN CAYSEELE (2007), "The EC Commission's 2006 Fine Guidelines Reviewed from an Economic Perspective: Risking Over-Deterrence", *Amsterdam Center for Law & Economics Working Paper No. 2007-03*, <http://ssrn.com/paper=989628>, Erişim Tarihi: 26.08.2009.

¹⁰⁹ Barnett ve Hammond 2008, s.15-16.

¹¹⁰ OFT 2008, s.12 ve 29-30.

¹¹¹ Brezilya rekabet otoriteleri tarafından konuya ilişkin olarak yapılan açıklama için bkz. <http://www.mj.gov.br/main.asp?ViewID={34431BE8-99AE-426E-B569-E0785B5AB1B8}¶ms=itemID={3DAD7B19-09B2-482E-B4A0-C2456D06789D}&UIPartUID={2868BA3C-1C72-4347-BE11-A26F70F4CB26}>

Yönetmeliği'nin anılan koşulunun yorumlanmasında bu hukuk düzenlerinin takibinin fayda sağlayacağı düşünölmektedir. Dolayısıyla bir kartelde birden fazla lider varsa, bunların pişmanlık programından yararlanmasına cevaz verdiği, buna karşılık tek bir lider varsa, programdan yararlanılamayacağını düzenlediği için eleřtiri¹¹² konusu olan Alman uygulaması¹¹³ örnek alınmamalıdır.

4. USUL

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6. maddesinde teşebbüslere (ve bu teşebbüslerin yönetici/çalışanlarına), 9. maddesinde ise teşebbüslerden bağımsız başvuruda bulunan yönetici/çalışanlara para cezası verilmemesinin ve/veya verilecek cezalarda indirim yapılmasının usulü düzenlenmiştir. Farklı maddelerde düzenlenmiş olmasına rağmen büyük ölçüde paralellik arz eden bu usul kuralları altı başlık altında incelenebilir.

4.1. Görevli Birim (Pişmanlık Birimi)

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 3. maddesinin (a) bendinde, görevli birim, Yönetmelik'in uygulanması için Rekabet Kurulu tarafından görevlendirilen ve Rekabet Kurumu internet sayfasında ilan edilen birim şeklinde tanımlanmıştır. Nitekim Yönetmelik'in yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra, 19 şubat 2009'da, Rekabet Kurumu internet sayfasında, Yönetmelik'in uygulanması için Rekabet Kurulu tarafından "Pişmanlık Birimi" şeklinde adlandırılabilir bir birimin oluşturulduğu ve bu birimin başında Rekabet Kurumu Başkan Yardımcısının bulunduğu duyurulmuřtur¹¹⁴.

Bu noktada akla gelebilecek bir soru, Pişmanlık Biriminin başında neden Başkan, İkinci Başkan ya da ilgili mesleki daire başkanlarından birinin değil de Rekabet Kurumu Başkan Yardımcısının bulunduğudur. Birimin başında, Rekabet Kurulu Başkanı ya da İkinci Başkanının bulunmamasının, konuyla ilgili kararların verileceği toplantılara katılıp oy kullanacak bu kişilerin, pişmanlık başvurularına ilişkin ön ya da hazırlık süreci şeklinde nitelendirilebilecek süreçlerin dışında tutulması arzusundan kaynaklandığı düşünölmektedir. Birimin başında mesleki daire başkanlarının bulunmama sebebi ise, pişmanlık başvurularına ilişkin sürecin tek bir merkezden yürütölmesi gereğine dayanıyor olabilir. Bilindiği üzere, AB, ABD, Almanya, Birleşik Krallık, Brezilya gibi hukuk düzenlerinin aksine Rekabet Kurumunda bir kartel birimi bulunmamakta, Kurum örgütlenmesi sektör esaslı dört mesleki

¹¹² ZÖTTL, J. (2007), "Though Shallst Co-operate – New Immunity Guidelines in Germany", *European Competition Law Review*, Issue 3, s.199.

¹¹³ Alman pişmanlık programı par.3-4.

¹¹⁴ Bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/index.php?Sayfa=sayfahtml&Id=760>

daireye dayanmaktadır¹¹⁵. Bu nedenle kartelin etkilediği ürünün hangi dairenin görev alanına girdiğinin açıkça belli olmadığı durumlarda, aynı karteğe ilişkin birbirinden farklı daireler tarafından yürütülen incelemeler ve bu incelemeler çerçevesinde önaraştırma kararından önce yapılacak birden fazla pişmanlık başvurusunun bağışıklık tanınmak üzere kabulü söz konusu olabilir. Ortaya çıkması olası bu tür bir sorunu engellemek ve yukarıda belirtildiği üzere pişmanlık başvurularına ilişkin süreci tek bir merkezden yürütmek için, görevli birim, Başkan Yardımcısı olarak belirlenmiştir. Yönetmelik'te görevli birimin kim olduğunun açıkça zikredilmemesinin sağladığı esneklik sayesinde, Rekabet Kurulunun uygulamada ortaya çıkabilecek sorunlara veya Kurum örgütlenmesindeki olası değişikliklere göre bu görevlendirmede değişiklik yapabileceği de vurgulanmalıdır.

4.2. Anonim Bilgi Talepleri ve Farazi Başvuru (Hypothetical Application) İmkânı

Pişmanlık Biriminin oluşturulmasına ilişkin duyuru incelendiğinde, bu birimin, Pişmanlık Yönetmeliği'nde belirlenen ve çalışmanın ilgili başlıkları altında incelenen görevleri yerine getirmesinin yanı sıra, Yönetmelik'ten yararlanmak veya konu hakkında bilgi almak isteyenlere cevap vereceği de görülmektedir. Bu çerçevede, Pişmanlık Biriminden beklenen, dünya uygulamalarına paralel olarak anonim temaslara izin vermesidir¹¹⁶. Daha açık bir ifadeyle, Yönetmelik'ten yararlanmak isteyenler kimliklerini gizleyerek Pişmanlık Birimini arayabilmeli ve başvuruları halinde bağışıklıktan veya indirimden yararlanıp yararlanamayacaklarını, kartelin konusunu teşkil eden ürünle ilgili olarak bu değerlendirmenin yapılmasına imkan verecek kadar bilgi sunulması koşuluyla öğrenebilmelidir. Bu doğrultuda, örneğin bir otomotiv yedek parçasına ilişkin kartelle ilgili olarak başvuruda bulunmak isteyen bir kişinin "otomotiv sektörü" şeklinde genel bir ifade kullanması, otomotiv sektörüyle ilgili herhangi bir önaraştırma/soruşturma kararı ve pişmanlık başvurusu yoksa Pişmanlık Biriminin bağışıklık tanınabileceğini belirtmesiyle sonuçlanabilir.

Konu çerçevesinde AB pişmanlık programındaki¹¹⁷ farazi başvuru imkanı da incelenmelidir. Bu imkan sayesinde, bağışıklık başvurusunda bulunmak isteyenler, sunacakları bilgi ve belgelerin bağışıklıktan yararlanabilmek için yeterli olup olmadığını resmi başvuru öncesinde

¹¹⁵ Konuya ilişkin ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Kekevi 2008b, s.44-45 ve114-117.

¹¹⁶ ECN için bkz. ECN model pişmanlık programı par.14 ile model programa ilişkin açıklama par.33; ABD için bkz. Barnett ve Hammond 2008, s.3; Almanya için bkz. Alman pişmanlık programı par.2; Birleşik Krallık için bkz. OFT 2008, s.14 vd; Fransa için bkz. <http://www.autoritedelaconurrence.fr/doc/leniency17april2007.pdf> adresinden ulaşılacak Fransa pişmanlık programı par.22; Hollanda için bkz. Hollanda pişmanlık programı par.4 vd.

¹¹⁷ AB pişmanlık programı par.16.

öğrenebilmektedir. Buna göre, başvuruda bulunmak isteyenler, sunmayı planladıkları bilgi ve belgelerin listesini Komisyon'a vermekte; keza, bu liste ile birlikte, kendilerinin ve kartelin diğer üyelerinin isimlerini gizleyerek sunulması planlanan bilgi ve belgeleri gösterebilmektedir. Komisyon bu bilgi ve belgelerin bağımsızlıktan yararlanmak için yeterli olmadığına hükmederse, ilgililer resmi bir başvuru yapmaktan vazgeçebilmektedir. Buna karşılık Komisyon bilgi ve belgelerin yeterli olduğu sonucuna ulaşırsa, ilgililer, listedeki bilgi ve belgeleri, kartel üyelerinin kimliklerini gizlemeksizin sunmaktadır¹¹⁸. Farazi başvuru imkanı, ECN model pişmanlık programına benzer şekilde Pişmanlık Yönetmeliği'nde de açıkça düzenlenmemiştir. Bu durum, "2.1. Para Cezası Verilmemesi" başlığı altında incelendiği üzere, AB uygulamasından farklı olarak, inceleme/önaraştırma başlamadan yapılacak başvurularda, "noktasal şekilde yerinde inceleme yapmaya yetecek bilgi ve belge sunulması"; inceleme/önaraştırma başladıktan sonra yapılacak başvurularda ise, "kartele ilişkin olarak 81/4. maddenin ihlal edildiği sonucuna ulaştıracak, güncel, kendini suçlayıcı delillerin sunulması" şeklinde koşulların bulunmamasından kaynaklanıyor olabilir. Başka bir deyişle, bu koşulların bulunmamasının, anılan koşullar doğrultusunda değerlendirme yapmak üzere önceden bilgi ve belge sunulması ihtiyacını ortadan kaldırdığı düşünülmektedir¹¹⁹. Buna rağmen, Pişmanlık Yönetmeliği'nden yararlanmak isteyenler, farazi başvuru için talepte bulunurlarsa, Pişmanlık Yönetmeliği'nde bunu engelleyen bir düzenlemenin bulunmadığı da belirtilmelidir¹²⁰.

4.3. Başvuruda Bulunacaklara Süre Verilmesi

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6./9. maddelerinin ikinci fıkrasında, sıra (*marker*) sistemi olarak da adlandırılan, başvuruda bulunacaklara, sunmaları istenen bilgi ve belgeleri tamamlayabilmeleri için süre verme imkanı tanınmıştır¹²¹. Görevli birim tarafından bu sürenin verilebilmesi için, ilgililerin, kartelin etkilediği ürünlere, kartelin süresine ve kartele taraf olan teşebbüslerin isimlerine ilişkin bilgileri sunması gerekmektedir. ECN¹²² ve AB¹²³ metinlerinde ise, bunlara ilave olarak, kartelden etkilenen coğrafi bölge, AB içinde ve dışında pişmanlık

¹¹⁸ Kekevi 2008a, s.24.

¹¹⁹ Bu noktada, önaraştırma başladıktan sonra yapılacak başvurular bakımından, elinde RKHK'nin 4. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştırılacak deliller bulunup bulunmadığına ilişkin Rekabet Kurumu tarafından yapılacak değerlendirmelerin, başvuruda bulunmak isteyenlerin, sunmayı planladıkları bilgi ve belgelerle ilişkili olmadığı hatırlatılmalıdır.

¹²⁰ Bu talep, uluslar arası bir kartelden dolayı başta AB olmak üzere farazi başvurunun düzenlendiği hukuk düzenlerindeki pişmanlık programlarına Rekabet Kurumuyla aynı anda başvuru yapılmasının planlanması gibi durumlarda ortaya çıkabilir.

¹²¹ Sıra uygulamasının amaçları/faydaları için bkz. Kekevi 2008a, s.25.

¹²² ECN model pişmanlık programı par.18.

¹²³ AB pişmanlık programı par.15.

başvurusunda bulunulan veya bulunulması planlanan rekabet otoriteleri gibi bilgiler istenmektedir.

Anılan düzenlemedeki “görevli birim tarafından süre verilebilir” ifadesi, hangi durumlarda bu sürenin verilmeyeceği sorusunu akla getirmektedir. ECN¹²⁴ ve AB¹²⁵ metinlerinde de bulunan ilgililere süre vermemek yönündeki takdir yetkisinin olağanüstü durumlar haricinde kullanılmayacağı; başka bir deyişle talepte bulunan herkese büyük olasılıkla süre tanınacağı düşünülmektedir. Bu düşüncenin birinci dayanağı, Pişmanlık Yönetmeliği’nin genel gerekçesindeki, “Rekabet Kurumu ile işbirliği yapanlar, bu işbirliğini yapmayanlara göre dezavantajlı konuma düşmemelidir. Dolayısıyla bu Yönetmelik’te açık bir düzenleme bulunmayan, tereddütlerin olduğu, yorum gerektiren durumlarda, işbirliği yapanlar lehine sonuca ulaşılması esastır” ifadesidir¹²⁶. İkinci dayanağı ise, AB metninden farklı olarak süre verilmesinin yalnızca bağışıklık için yapılan başvurularla sınırlanmamasıdır. Başka bir deyişle, Yönetmelik’te, ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklama¹²⁷ ile örneğin Birleşik Krallık uygulamasına¹²⁸ paralel olarak süre verilmesi imkanının indirim için yapılan başvuruları kapsayacak şekilde geniş tutulması, Rekabet Kurulunun bu tür taleplere hoşgörüle yaklaşılması yönünde irade beyanı olarak yorumlanabilir. Süre verilmemesinin söz konusu olabileceği olağanüstü durumlara bir örnek ise, soruşturmanın çok geç bir aşamasında görevli birime gelinerek, başvurunun tamamlanabilmesi için süre istenmesidir. Böyle bir durumda görevli birim zaman kısıtından dolayı süre vermeyebilir¹²⁹ veya çok kısa süre verebilir.

“Çok kısa süre” ifadesi “ne kadar süre verilebileceği” şeklinde ikinci bir soruyu akla getirmektedir. Pişmanlık Yönetmeliği’nde, sürenin, her dosyanın özelliğine göre, olay bazında takdir edilmesi gerektiğini belirten doktrindeki hakim görüşlere¹³⁰ ve ECN ile AB metinlerine paralel olarak bu konuda açık bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak görevli birimin, başta ABD¹³¹ olmak üzere dünya uygulamalarını takip ederse, bir aydan daha fazla süre vermeyeceği tahmin edilmektedir. Bu süre, Yönetmelik’te açık bir düzenleme olmasa da, ilgililer tarafından, incelenecek binlerce belge, görüşülecek onlarca çalışan bulunduğu dolayısıyla sürenin yetmediği gibi haklı gerekçeler gösterildiği

¹²⁴ ECN model pişmanlık programı par.17 ile model programa ilişkin açıklama par.35.

¹²⁵ AB pişmanlık programı par.15.

¹²⁶ Benzer ifadelerin kullanıldığı bir örnek için bkz. OFT 2008, s.12.

¹²⁷ ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklama par.35.

¹²⁸ OFT 2008, s.26.

¹²⁹ Nitekim Komisyon’un pişmanlık programına başvuranların talebine rağmen süre vermediği örnekler de bulunmaktadır (Ysewyn 2008, s.8).

¹³⁰ Bu görüşler için bkz. Kekevi 2008a, s.26.

¹³¹ Barnett ve Hammond 2008, s.4.

hallerde, görevli birim tarafından uzatılabilir¹³². Ancak sürenin baştan uzun tutulması ile sonradan uzatılması, kartelin diğer üyelerine bilgi sızması ve soruşturmaların başarısını azaltacak tedbirler alınması olasılığını artıracaktır. Dolayısıyla bu yöndeki taleplere ihtiyatla yaklaşılması gerekmektedir.

4.4. Bilgilerin Şifahi Olarak Sunulması

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6./9. maddelerinin üçüncü fıkrasında yapılan düzenleme, ECN¹³³ ve AB¹³⁴ metinlerine benzerlik teşkil etmektedir. Buna göre, kartelle ilgili sahip olunan bilgiler şifahi olarak sunulabilmekte, yazılı hale getirilen bu bilgiler ilgiliye teyit ettirilerek Kurum içi yazışma olarak saklanabilmekte, delil olarak kullanılmaları halinde ise, yalnızca haklarında soruşturma yürütülenlerce, soruşturma raporunun tebliğinden sonra Rekabet Kurumu bünyesinde incelenebilmektedir. Bu düzenleme sayesinde, kartelden zarar görenler, bu zararlarının tazmini için dava açar ve iddialarını güçlendirmek üzere, mahkeme kanalıyla, davalıların pişmanlık başvuruları çerçevesinde sundukları bilgileri isterlerse, başvuruda bulunanların vermesi zorunlu olan herhangi bir belge ortaya çıkmamaktadır. Çünkü pişmanlık başvurusu yapanlarda, sundukları bilgilerin kopyası, aksini talep etmedikleri sürece bulunmamakta, böylece mahkemeye verebilecekleri bir belge de kalmamaktadır. Keza şikayetçiler gibi haklarında soruşturma yürütülenler dışındakilerin bu bilgilere ulaşması veya haklarında soruşturma yürütülenlerin mekanik veya elektronik araçlarla kopya alarak bunları savunma hakkı dışında kullanmaları, örneğin tazminat davalarında kullanmak isteyenlere ulaştırmaları, engellenmektedir¹³⁵. Bu düzenlemelerin arkasında yatan temel saik, ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklamada ifade edildiği üzere¹³⁶, her ne kadar kartellerle etkili mücadele için tazminat davalarının sayısının artması önem arz etse de, pişmanlık başvurusunda bulunanların, işbirliği yapmayanlara göre dezavantajlı konuma düşmemeleridir¹³⁷. Pişmanlık Yönetmeliği de buna uygun şekilde, ECN ve AB metinlerinden farklı ve fakat bazı AB üyesi devletlerin pişmanlık programlarına paralel olarak¹³⁸, bilgilerin şifahi olarak sunulmasına izin vermemek gibi bir takdir yetkisini Rekabet Kurumuna tanımamış, keza şifahi sunum için ilgililerin gerekçe göstermesini aramamıştır.

¹³² ABD'deki benzer uygulama için bkz. Barnett ve Hammond 2008, s.4.

¹³³ ECN model pişmanlık programı par.28-30 ile model programa ilişkin açıklama par.47-49.

¹³⁴ AB pişmanlık programı par.31-35.

¹³⁵ Ancak mahkemelerin, Rekabet Kurumu'ndan bu bilgileri talep etmelerinin ihtimal dahilinde olduğu belirtilmelidir.

¹³⁶ ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklama par.47.

¹³⁷ Aynı saik doğrultusunda, Rekabet Kurulunun nihai kararlarında, başvuruda bulunanların sunduğu bilgi ve belgelerin olabildiğince özetlenmesi yerinde olacaktır.

¹³⁸ ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklama par.48; Alman pişmanlık programı par.15; Fransız pişmanlık programı par.3 vd.

4.5. Başvuru Sonucunun Kısa Süre İçinde Öğrenilmesi

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6./9. maddelerinin beşinci fıkrasında, başvurunun tamamlanmasını müteakip, ilgililere, "3. Koşullar" başlığı altında incelenen koşullara bağlı olarak, Yönetmelik'in 4. maddesi çerçevesindeki başvurularda ceza verilmemesi veya 5. maddesi çerçevesindeki başvurularda cezalarda indirim yapılması hususunun, Kurul tarafından karara bağlanarak başvuruda bulunana tebliğ edileceği düzenlenmiştir. Başka bir deyişle, Rekabet Kurulu, nihai kararına kadarki süreçte Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6./9. maddelerinde belirlenen koşullar ihlal edilmezse veya bu koşulların başvuru öncesinde ihlal edildiği tespit edilmezse, başvuru maddenin niteliğine göre ceza vermeyeceğini veya verilecek cezada indirim yapacağını önceden taahhüt etmektedir. ECN¹³⁹ ve AB¹⁴⁰ metinlerine benzer bu düzenlemeyle, başvuruda bulunanlar hukuki durumlarını önceden öğrenebilmekte, böylece güvence sağlanıp belirsizlik azaltılmaya çalışılmaktadır.

Burada akla gelebilecek bir soru, Rekabet Kurulunun bu kararının tarafların tüm savunmalarının alınmasından önce ihlalin varlığına hükmedilmesi anlamına gelip gelmediği, başka bir deyişle ihsası rey niteliği taşıyıp taşımadığıdır. Bu soruya verilecek cevap "hayır" şeklinde olmalıdır. Çünkü Kurulun, tarafların aksi beyanlarına rağmen nihai kararında ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşması mümkündür. Keza Kurulun bu kararı, yalnızca pişmanlık başvurusunun usulüne uygun yapılmış olduğunun tespiti ve bağışıklığın veya indirimin ancak soruşturmanın tamamlanmasından sonra verilecek nihai kararda bir ihlalin¹⁴¹ saptanıp para cezasının gündeme gelmesi ve Yönetmelik'te belirlenen koşulların bulunması halinde sağlanacağı teminatı niteliğindedir. Dolayısıyla bu karar, iddiaların ciddi ve yeterli bulunduğu dair soruşturma açma kararından farksızdır ve ihlalin Kurul tarafından önceden kabul edildiği anlamına gelmemektedir.

¹³⁹ ECN model pişmanlık programına ilişkin açıklama par.37-38.

¹⁴⁰ AB pişmanlık programı par.18-19 ve 29.

¹⁴¹ Rekabet Kurulu soruşturmanın tamamlanmasının ardından vereceği nihai kararda, soruşturma konusu davranışların kartel niteliği taşımadığı ancak RKHK'nin 4. maddesini ihlal ettiği ve bu nedenle para cezası verilmesi gerektiği sonucuna ulaşabilir. Böyle bir durumda da, pişmanlık başvurusu yapanların, kapsamında buldukları Yönetmelik maddesine göre bağışıklıktan veya indirimden yararlanmaları gerektiği düşünülmektedir. Çünkü RKHK'nin 16. maddesinin 6. fıkrasında Kanun'a aykırılığın ortaya çıkarılabilmesi amacıyla Kurumla işbirliği yapanlara ceza verilmeyebileceği veya verilecek cezalarda indirim yapılabilmesi düzenlenmiştir. Kaldı ki Pişmanlık Yönetmeliği'nde bunu engelleyecek bir düzenlemeye yer verilmemiş, aksine genel gerekçede, Kurum ile işbirliği yapanların, bu işbirliğini yapmayanlara göre dezavantajlı konuma düşmemesi gerektiği, bunun için Yönetmelik'te açık bir düzenleme bulunmayan, tereddütlerin oluştuğu, yorum gerektiren durumlarda, işbirliği yapanlar lehine sonuca ulaşılması esas olduğu vurgulanmıştır.

Tartışılması gereken diğer bir husus, Pişmanlık Yönetmeliği'ne göre nihai karar yeri olan Rekabet Kurulu ile başvuruları ilgililerle birlikte olgunlaştırıp Kurulun önüne getirecek olan Pişmanlık Birimi arasında, başvuruda bulunanların Yönetmelik'ten yararlandırılması konusunda ortaya çıkabilecek görüş ayrılığıdır. Böyle bir görüş ayrılığı, ABD¹⁴², Birleşik Krallık¹⁴³ gibi ülkelerden farklı olarak başvuru ve karar yerlerinin ayrı olmasından veya AB gibi hukuk düzenlerinden farklı olarak karar yerinin genellikle başvuru yeri tarafından önüne getirilen dosyayı rutin bir süreç dahilinde kabul etmemesi ihtimalinden kaynaklanabilir. Konu çerçevesinde verilebilecek bir örnek, önaraştırma kararından sonra para cezası verilmemesi için yapılacak başvurularda, görevli birimin, tamamlanan başvuruyu, RKHK'nin 4. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştırarak deliller bulunmadığı için bağışıklıktan yararlanması gerektiği görüşüyle Rekabet Kuruluna sunmasıdır. Rekabet Kurulu aksi bir yorumla ilgilinin bağışıklıktan yararlanamayacağına hükmedebilir. Böyle bir durumda Yönetmelik'te açıkça düzenlenmemesine rağmen başvurunun geri çekilme imkanının bulunduğu kabul edilse bile, başvuruda bulunanlar dezavantajlı konuma düşecektir. Bundan daha önemlisi ise, Pişmanlık Biriminin inandırıcılığının sarsılarak uzun vadede başvuruların azalması riskinin doğmasıdır. Aynı örnekten hareketle, Yönetmelik'te düzenlenmeyen diğer bir olasılık, Pişmanlık Biriminin yeterli delil bulunduğu gerekçesiyle bağışıklık tanımamak yönündeki görüşünün Kurul tarafından kabul görmemesidir. İlgililerin Pişmanlık Birimi tarafından olumsuz işaret almalarına rağmen başvurularını bağışıklık için Rekabet Kuruluna sunmak istemeleri ihtimali düşük olsa da mevcuttur. Böyle bir durumda Kuruldan beklenen Pişmanlık Birimi görüşü çerçevesinde bağışıklıktan yararlanılamayacağı yönünde karar vermesidir. Çünkü bir önceki örnekte olduğu üzere aksi bir karar Pişmanlık Biriminin inandırıcılığını sarsarak uzun vadede başvuruların azalması riskini doğurabilir¹⁴⁴. Dolayısıyla, Rekabet Kurulunun, Pişmanlık Biriminin görüşlerini öncelikle dikkate almasının önem arz ettiği düşünülmektedir.

¹⁴² ABD uygulaması için bkz. Barnett ve Hammond 2008.

¹⁴³ Birleşik Krallık uygulaması için bkz. OFT 2008.

¹⁴⁴ Kurulun Pişmanlık Birimi ile aynı sonuca ulaşması halinde bu kararın iptali için RKHK'nin 55. maddesi uyarınca Danıştay'a başvurulabilir. İdarenin büyük bir takdir yetkisinin bulunduğu böyle bir konuda Danıştay'a yapılacak başvurunun çok büyük olasılıkla iptal kararıyla sonuçlanmayacağı düşünülmektedir. Çünkü 20.01.1982 tarih ve 17580 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesi uyarınca, idari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı veremezler.

4.6. Soruşturmanın Tamamlanmasının Ardından Nihai Kararın Verilmesi

Rekabet Kurulu soruşturmanın tamamlanmasının ardından vereceği nihai kararda bir ihlal¹⁴⁵ saptarsa, Pişmanlık Yönetmeliği'nin 4./7. maddeleri kapsamındakilere ceza uygulamayacak; 5./8. maddeleri kapsamındakilerin cezalarını ise, başvurunun tamamlanmasını müteakip başvuruda bulunanlara tebliğ edilen indirim aralığındaki asgari orandan az, azami orandan fazla olmayacak şekilde indirecektir. RKHK'nin 16. maddesinin altıncı fıkrası ile Yönetmelik'in 6./9. maddelerinin yedinci fıkrası uyarınca, bu aralıklar içindeki nihai indirim oranının belirlenmesinde, işbirliğinin niteliği, etkinliği ve zamanlamasının dikkate alınacak olması, ABD¹⁴⁶, AB¹⁴⁷ gibi hukuk düzenlerinin takip edildiği anlamına gelmektedir. Buna göre, soruşturmanın hangi aşamasında başvurulduğu, sunulan delillerin niteliği, kartelin kaç üyesi olduğu, bunlardan kaçının pişmanlıktan yararlanmak için başvurduğu gibi ölçütler önem arz edecektir. Dolayısıyla, *ceteris paribus*, örneğin, bir kartele üye beş teşebbüsten beşinin de pişmanlık başvurusu yaptığı bir durumda Yönetmelik m.5/1(a) kapsamındaki teşebbüsün cezasının yarısı oranında indirilebileceği, buna karşılık iki teşebbüslü bir kartelde bu oranın üçte bir olabileceği düşünülmektedir.

Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6. maddesinin altıncı fıkrasında, koşulların ihlal edilmesi veya başvuru konusu kartele taraf olan diğer teşebbüslerin ihlale zorlanmış olması nedeniyle para cezasından bağışıklığın kaybedildiği saptanırsa, ilgili teşebbüse verilecek cezanın üçte bir ile yarısı arasında indirilebileceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin diğer teşebbüslerin ihlale zorlanmış olmasına ilişkin kısmı AB metnine¹⁴⁸, koşulların ihlal edilmesine ilişkin kısmı ise AB uygulamalarına benzerdir. Gerçekten de, örneğin, *Italian Raw Tobacco* kararında, bağışıklık için başvuran teşebbüsün bir yöneticisinin, kartele taraf olan diğer teşebbüslerin yöneticilerine, şirketinin yapmış olduğu başvuru hakkında bilgi vermesi, bağışıklığın kaybı ile sonuçlanmış ancak ilgili teşebbüse verilen cezada, soruşturmaya sağladığı önemli katkılardan dolayı indirim yapılmıştır. Dolayısıyla anılan nedenlerden bağışıklık kaybedilse de, genel gerekçede zikredilen işbirliği yapanların, yapmayanlara göre dezavantajlı konuma düşmemesi esası uyarınca, Rekabet Kurulunun takdirine bağlı olarak cezalarda indirim yapılabilmektedir.

Yönetmelik'in 6. maddesinin altıncı fıkrasında bağışıklığın kaybedilmesi halinde, teşebbüsün ihlali kabul eden ve işbirliğinde bulunan

¹⁴⁵ Bkz. dipnot 141.

¹⁴⁶ Arı vd. 2009, s.8-12.

¹⁴⁷ AB pişmanlık programı par.26 ve 30.

¹⁴⁸ AB pişmanlık programı par.13.

yöneticileri ve çalışanlarına verilecek cezaların da üçte birden az olmamak kaydıyla indirilebileceği veya ceza verilmeyebileceği düzenlenmiştir. Bu hüküm, işbirliği yapan ve bağışıklığın kaybedilmesine sebebiyet vermeyenlerin dezavantajlı konuma düşmemesi gayesine yöneliktir ve karteğe taraf olan gerçek kişilere yaptırım uygulanabilen ABD¹⁴⁹, Birleşik Krallık¹⁵⁰ gibi ülkelerdekine paralellik teşkil etmektedir. Dolayısıyla, Rekabet Kurulunun takdirine bağlı olarak, bu durumdaki yönetici/çalışanlara ceza verilmeyeceği düşünülmektedir.

Yönetmelik'in 9. maddesinin altıncı fıkrasında ise, başvuru konusu karteğe taraf olan diğer teşebbüslerin ihlale zorlanmış olması nedeniyle bağışıklığın kaybedildiği saptanırsa, ilgili yönetici veya çalışana verilecek cezanın üçte birden az olmamak kaydıyla indirilebileceği belirtilmiş, buna karşılık diğer koşulların ihlal edilmesine ilişkin olarak 6. maddedekine benzer bir düzenleme yapılmamıştır.

Para cezalarından indirimine ilişkin 5./8. maddeler çerçevesindeki başvurularda ise, 6./9. maddelerin birinci fıkrasında belirlenen koşulların ihlali, ECN¹⁵¹ ve AB¹⁵² metinlerine paralel olarak, para cezalarından indirimden yararlanılamamasıyla sonuçlanabilecektir.

Yönetmelik'in 6./9. maddelerinin son fıkrasında, başvuruda bulunanlar tarafından sunulan bilgi ve belgelerin, koşulların ihlal edildiği saptansa bile, delil olarak kullanılabilmesi düzenlenmiştir. Bu hüküm AB¹⁵³, ABD¹⁵⁴, Birleşik Krallık¹⁵⁵, Hollanda¹⁵⁶ gibi hukuk düzenlerindeki paraleldir. Aynı fıkra, pişmanlık başvurusunda bulunan bir kişinin 6./9. maddelerde belirlenen koşulları ihlal etmesinin diğer teşebbüsler ile yöneticiler ve çalışanlar bakımından herhangi bir hak doğurmayacağı da düzenlenmiştir. Başka bir deyişle, örneğin Yönetmelik'in 4. maddesi çerçevesinde başvuruda bulunan bir teşebbüsün bağışıklıktan yararlanamaması, bu teşebbüsün ardından başvuruda bulunan ve 5. maddenin birinci fıkrasının (a) bendi çerçevesinde indirimden yararlanacak teşebbüse bağışıklık sağlanması sonucunu doğurmayacaktır. Bu düzenleme de dünyadaki uygulamalara benzerlik göstermektedir¹⁵⁷.

¹⁴⁹ Barnett ve Hammond 2008, s.25-26.

¹⁵⁰ OFT 2008, s.30 ve 34.

¹⁵¹ ECN model pişmanlık programı par.27 ile model programa ilişkin açıklama par.38.

¹⁵² AB pişmanlık programı par.30.

¹⁵³ AB pişmanlık programı par.20 ve 23 vd.

¹⁵⁴ Bkz. <http://www.usdoj.gov/atr/public/criminal/leniency.htm> adresinden ulaşılabilecek model pişmanlık sözleşmeleri.

¹⁵⁵ OFT 2008, s.78 ve 83.

¹⁵⁶ Hollanda pişmanlık programı par.24.

¹⁵⁷ En açık örneklerinden biri için bkz. Hollanda pişmanlık programı par.13.

Bu başlık altında son olarak, Yönetmelik'te düzenlenmese de, RKHK'nin 44. maddesindeki "Kurul, tarafları bilgilendirmediği ve savunma hakkı vermediği konuları kararlarına dayanak yapamaz" hükmü uyarınca, koşulların ihlal edildiği sonucuna ulaşılabilmesi için, pişmanlık başvurusunda bulunanlardan konu çerçevesinde en az bir kere savunma alınması gerektiği belirtilmelidir. Nitekim ABD¹⁵⁸, Birleşik Krallık¹⁵⁹ gibi ülkelerde de benzer uygulamalar mevcuttur.

5. İLAVE İNDİRİM

İlave indirim uygulaması, bir pazara yönelik soruşturmada bağışıklıktan yararlanması mümkün olmayanların, başka bir pazardaki kartele ilişkin olarak ilk sırada başvuruda bulunurlarsa, hem ikinci pazardaki kartelden dolayı bağışıklıktan yararlanması hem de ilk pazardaki kartelden kaynaklanan cezalarında ilave indirim yapılmasıdır¹⁶⁰. Bu uygulamanın ABD'ye kartellerle mücadelede sağladığı katkılar¹⁶¹, Avustralya¹⁶², Birleşik Krallık¹⁶³, Brezilya¹⁶⁴, Portekiz¹⁶⁵ gibi pek çok ülkenin takibine yol açmıştır. Buna karşılık AB'de ilave indirime ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Bu durum, ABD'deki başarıların bu uygulama olmaksızın da sağlanabileceği, ilave indirimin caydırıcılığı ortadan kaldıracak derecede cezaları azalttığı yönündeki gerekçelerle açıklanmaktadır¹⁶⁶. Ancak bu gerekçelerin doktrinde genel olarak tatmin edici bulunmadığı, AB pişmanlık programına yönelik eleştirilerin ilave indirim düzenlemesine yer verilmemesine odaklandığı belirtilmelidir¹⁶⁷.

Pişmanlık Yönetmeliği incelendiğinde ilk bakışta Türk rekabet hukukunda ilave indirim uygulamasının bulunmadığı düşünülebilir. Nitekim

¹⁵⁸ Barnett ve Hammond 2008, s.24-27.

¹⁵⁹ OFT 2008, s.79 ve 83.

¹⁶⁰ GCR (2003), "The Architects of Enforcement", *Global Competition Review*, October 2003, s.22. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kekevi 2008a, s.31-32.

¹⁶¹ Barnett ve Hammond 2008, s.8.

¹⁶² Avustralya Rekabet Otoritesi tarafından konuya ilişkin olarak yapılan açıklama için bkz. <http://www.accc.gov.au/content/item.phtml?itemId=879795&nodeId=eeb4d51c0be82c9b92549c6edde4a00a&fn=Immunity%20policy%20interpretation%20guidelines.pdf>

¹⁶³ http://www.ofi.gov.uk/shared_ofi/business_leaflets/ca98_guidelines/oft423.pdf adresinden ulaşılabilecek OFT Ceza Rehberi par.3.16 vd.

¹⁶⁴ Brezilya rekabet otoriteleri tarafından konuya ilişkin olarak yapılan açıklama için bkz. <http://www.mj.gov.br/main.asp?ViewID={34431BE8-99AE-426E-B569-E0785B5AB1B8}¶ms=itemID={3DAD7B19-09B2-482E-B4A0-C2456D06789D}&UIPartUID={2868BA3C-1C72-4347-BE11-A26F70F4CB26}>

¹⁶⁵ Portekiz'deki düzenleme için bkz.

http://www.concorrenca.pt/download/Leniency_Law_ENG.pdf

¹⁶⁶ Wils 2007, s.61.

¹⁶⁷ JEPHCOTT, M. (2002), "The European Commission's New Leniency Notice-Whistling the Right Tune?", *European Competition Law Review*, Issue 8, s.384; McElwee 2004.

doktrinde de bu yönde tespitler yapılmıştır¹⁶⁸. Ancak Ceza Yönetmeliği incelendiğinde ilave indirim uygulamasının Rekabet Kurulu tarafından benimsendiği görülecektir. Çünkü Ceza Yönetmeliği'nin 7. maddesinin ikinci fıkrasında, “yürütülen bir soruşturmada Pişmanlık Yönetmeliği'ndeki para cezası verilmemesine ilişkin düzenlemeden yararlanamayan bir teşebbüse verilecek cezanın, başka bir karteğe ilişkin olarak Kurulun önaraştırma yapmaya karar vermesinden önce, Pişmanlık Yönetmeliği'nin 6. maddesinde belirlenen bilgi ve belgeleri sunması halinde, dörtte bir oranında indirileceği; Pişmanlık Yönetmeliği'nin para cezası verilmemesine ve verilecek cezalarda indirim yapılmasına ilişkin hükümlerinin saklı olduğu” düzenlenmiştir. Böylece Birleşik Krallık uygulamasına paralel olarak cezalara ilişkin düzenlemeyle ilave indirim uygulaması Türk rekabet hukukunda yerini almıştır.

SONUÇ

Pişmanlık Yönetmeliği'ne ilişkin olarak bu makalede gerçekleştirilen inceleme, anılan düzenlemenin “şeffaflık” ve “başvuranlar lehine yorum” ilkeleri çerçevesinde yapıldığını ve kapsam, esas, koşullar, usul gibi konularda olması gerekenleri içerdiğini göstermektedir. Uygulamada da bu ilkelere dikkat edilmelidir. Özellikle şeffaflık ilkesi çerçevesinde, dünyadaki örneklerden hareketle şunlar yapılabilir:

- Yerinde incelemeler, soruşturmaya başlanması kararının bildiriği gibi süreçlerde ilgilileri Pişmanlık Yönetmeliği hakkında bilgilendirmek,
- Başvuruda bulunanların Pişmanlık Yönetmeliği çerçevesindeki haklarını ve yükümlülüklerini olabildiğince açık ve kesin şekilde belirleyen tek tip tutanak/protokol örnekleri hazırlayıp, bunları konuya ilişkin sıkça sorulan soruları cevaplandırarak açıklamalar/kılavuzlarla birlikte yayımlamak,
- Başta iş çevreleri olmak üzere kamuoyunun bilgilendirilebilmesi için konferanslar düzenlemek hatta kısa filmler ve/veya reklamlar¹⁶⁹ hazırlamak.

Bunların da yapılacağı varsayımı altında, Pişmanlık Yönetmeliği'nin kartellerle mücadeleye büyük katkı sağlamanın kuvvetle muhtemel olduğu

¹⁶⁸ COŞGUN, H. (2009), *ABD, AB ve Türk Rekabet Hukukunda Rekabet Otoritelerinin Bilgi Edinme Yetkileri ve Bilgi Kaynağı Olarak Fonksiyonları*, Yayımlanmamış Rekabet Uzmanlığına Yükselme Tezi, Rekabet Kurumu, s.77.

¹⁶⁹ Pişmanlık programının kamuoyundaki bilinirliğinin artırılması için Hollanda Rekabet Otoritesi tarafından hazırlanan kısa film için bkz. <http://www.nmanet.nl/engels/home/Index.asp>; Polonya Rekabet Otoritesi tarafından hazırlanan çizgi film için bkz. http://www.uokik.gov.pl/en/competition_protection/leniency_programme/.

sonucuna ulaşılabilir. Ancak bunun gerçekleşebilmesinin, Rekabet Kurumunun, diğer yetkilerini etkili kullanarak Pişmanlık Yönetmeliği olmasa dahi kartellerin ortaya çıkarılabileceği mesajı vermesine, ortaya çıkarılan bu kartellerin üyelerine Ceza Yönetmeliği'nin, kartelde belirleyici etkisi saptanan teşebbüs yöneticileri/çalışanlarının her birine, teşebbüse verilen cezanın yüzde beşine kadar para cezası verileceğine ilişkin hükmü dahil olmak üzere, kararlılıkla uygulanmasına ve bu kararların Danıştay tarafından hukuka uygun bulunmasına bağlı olduğu tekrar hatırlatılmalıdır.

KAYNAKÇA

ANTOINE, O.N. ve C.E. KOOB (2006), “United States”, *Cartel Regulation*, GCR, London, s.186-193.

ARBAULT, F. ve F. PEIRÓ (2002), “The Commission’s New Notice on Immunity and Reduction of Fines in Cartel Cases: Building on Success”, *Competition Policy Newsletter*, No:2, June 2002, s.15-22

ARI, H., AYGÜN, E. ve H.G. KEKEVİ (2008), “Rekabet Kurulunun Kartellere Uyguladığı Para Cezalarının Değerlendirilmesi”, *Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu-VI 4-5 Nisan 2008 Kayseri* içinde, s.119-182.

ARI, H., AYGÜN, E. ve H.G. KEKEVİ (2009), “Rekabet Hukukunda Taahhüt ve Uzlaşma”, *Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu-VII 17-18 Nisan 2009 Kayseri*,
<http://www.rekabet.gov.tr/dosyalar/images/file/erciyes2009/halukari.pdf>, Erişim Tarihi: 26.08.2009.

ASKOLA, E. (2006), “Commission Fines 3 Undertakings a Total of € 76 Million for Participating in Rubber Chemicals Cartel”, *Competition Policy Newsletter*, No:1, Spring 2006, s.66-67.

BARNETT, B.A. ve S.D. HAMMOND (2008), “Frequently Asked Questions Regarding the Antitrust Division’s Leniency Program and Model Leniency Letters (November 19, 2008)”,
<http://www.usdoj.gov/atr/public/criminal/239583.pdf>, Erişim Tarihi: 26.08.2009.

CAMESASCA, P.D. ve P. VAN CAYSEELE (2007), “The EC Commission’s 2006 Fine Guidelines Reviewed from an Economic Perspective: Risking Over-Deterrence”, *Amsterdam Center for Law & Economics Working Paper No. 2007-03*, <http://ssrn.com/paper=989628>, Erişim Tarihi: 26.08.2009.

COŞGUN, H. (2009), *ABD, AB ve Türk Rekabet Hukukunda Rekabet Otoritelerinin Bilgi Edinme Yetkileri ve Bilgi Kaynağı Olarak Fonksiyonları*, Yayınlanmamış Rekabet Uzmanlığına Yükselme Tezi, Rekabet Kurumu.

DALKIR, S. (2006), “Sonuçsuz Tespit Girişimleri ve Yetersiz Cezalar Kartelleri Zayıflatacağına Güçlendirebilir (Near Discoveries and Half Punishments against Cartels Can Be Self Defeating)”, *İktisat, İşletme ve Finans*, Yıl:21, Sayı:242, s.5-22.

DE ARAUJO, K.V.M.M., P.R.P. PUGLIESE ve A.G. CASTILLO (2003), “European Union and Brazil: Leniency in Cartel Cases-Achievements and Shortcomings”, *European Competition Law Review*, Issue 9, s.463-474.

GCR (2003), “The Architects of Enforcement”, *Global Competition Review*, October 2003, s.20-27.

HAMMOND, S.D. (2004), “Cornerstones of an Effective Leniency Program”, *Presented before the ICN Workshop on Leniency Programs, Sydney, Australia*, <http://www.usdoj.gov/atr/public/speeches/206611.pdf>, Erişim Tarihi: 26.08.2009.

HAMMOND, S.D. (2006), “The U.S. Model of Negotiated Plea Agreements: A Good Deal with Benefits for All”, *OECD Competition Committee Working Party No.3, Paris, France*, <http://www.usdoj.gov/atr/public/speeches/219332.pdf>, Erişim Tarihi: 26.08.2009.

ICN (2006), “Drafting and Implementing an Effective Leniency Program”, *Anti-Cartel Enforcement Manual Cartel Working Group Subgroup 2: Enforcement Techniques*, http://www.internationalcompetitionnetwork.org/media/library/conference_5th_capetown_2006/FINALFormattedChapter2-modres.pdf, Erişim Tarihi: 26.08.2009.

JEPHCOTT, M. (2002), “The European Commission’s New Leniency Notice-Whistling the Right Tune?”, *European Competition Law Review*, Issue 8, s.378-385

JOSHUA, J.M. (2004), “Oral Statements in EC Competition Proceedings: A Due Process Short-Cut”, *Competition Law Insight*, No:26, 7 December 2004, s.3-7.

KARACEHENNEM, N. (2008), “Rekabet İhlalinde Bulunan Teşebbüs ve Teşebbüs Birliklerine Verilecek Para Cezalarına İlişkin Olarak Rekabet Kurumu’na Hazırlanan Kılavuz Taslağı Hakkında Düşünceler - (III)”, *Rekabet Forumu*, Sayı:39, Mart 2008, s.4-8.

KEKEVİ, H.G. (2008a), “Pişmanlık Programları: Muharebeyi Kaybetmek, Savaşı Kazanmak”, *Rekabet Dergisi*, Sayı:34, s.3-49.

KEKEVİ, H.G. (2008b), *ABD, AB ve Türk Rekabet Hukukunda Kartellerle Mücadele*, Rekabet Kurumu, Ankara.

KOCAER, Ş. (2005), *Kartellerle Mücadelede Pişmanlık Programlarının Uygulanması*, Rekabet Kurumu, Ankara.

KROES, N. (2006), “Delivering on the Crackdown: Recent Developments in the European Commission’s Campaign against Cartels”, *The 10th Annual Competition Conference at the European Institute, Fiesole, Italy*, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/595&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>, Erişim Tarihi: 26.08.2009.

LEVY, N. ve R. O’DONOGHUE (2004), “The EU Leniency Programme Comes of Age”, *World Competition*, No:27(1), s.75-99.

McELWEE, D. (2004), “Should the European Commission Adopt ‘Amnesty Plus’ in Its Fight against Hard-Core Cartels?”, *European Competition Law Review*, Issue 9, s.558-565.

OECD (1998), “Recommendation of the Council Concerning Effective Action against Hard Core Cartels”, C(98)35/FINAL.

OECD (2002), “Report on the Nature and the Impact of Hard Core Cartels and Sanctions against Cartels under National Competition Laws”, DAF/COMP(2002)7

OFT (2008), “Leniency and No-action - OFT’s Guidance Note on the Handling of Applications (December 2008)”, http://www.of.gov.uk/shared_of/reports/comp_policy/oft803.pdf, Erişim Tarihi: 26.08.2009.

ÖZSUNAY, E. (2006), “ABD ve Kartel Hukuklarında ‘Pişmanlık Programları’ ve Türk Rekabet Hukuku Üzerine Düşünceler”, *Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu-IV 7 Nisan 2006 Kayseri* içinde, s.31-50.

PETERS, T. (2004), “Commission Fines Members of the Organic Peroxides Cartel”, *Competition Policy Newsletter*, No:1, Spring 2004, s.46-47.

SUURNAKKI, S. ve M.L. TIERNO CENTELLA (2007), “Commission Adopts Revised Leniency Notice to Reward Companies that Report Hard-core Cartels”, *Competition Policy Newsletter*, No:1, Spring 2007, s.7-15.

UYANIK, P. (2002), “Pişmanlık Programları (Leniency Programmes)”, *Rekabet Dergisi*, Sayı:10, s.48-49.

WILS, W.P.J. (2003), “Self-Incrimination in EC Antitrust Enforcement: A Legal and Economic Analysis”, *World Competition*, No:26(4), s.567-588.

WILS, W.P.J. (2007), “Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice”, *World Competition*, No:30(1), s.25-64.

YILMAZ, H. (2009), “Leniency Programmes”, *Rekabet Dergisi*, Cilt:10, Sayı:1, s.139-163.

YSEWYN, J. (2008), “Immunity and Leniency in the EU: Is the Tail Wagging the Dog?”, *Fourth Annual Conference of Global Competition Law Centre, Brussels*.

ZÖTTL, J. (2007), “Though Shallst Co-operate – New Immunity Guidelines in Germany”, *European Competition Law Review*, Issue 3, s.197-204.

AVRUPA BİRLİĞİ

Komisyon Kararları

-Organic Peroxides (Commission Press Release IP/03/1700 of 10 December 2003)

-Italian Raw Tobacco (Commission Press Release IP/05/1315 of 20 October 2005)

TÜRKİYE

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu Kararları

-28.09.2006 günlü, E:2006/1456, YD. İtiraz:2006/992 sayılı karar

Ankara Bölge İdare Mahkemesi Kararları

-15.02.2006 günlü, E:2005/2029, YD. İtiraz:2006/450 sayılı karar

Ankara 4 üncü İdare Mahkemesi Kararları

-08.11.2006 günlü, E:2005/2246, K:2006/2497 sayılı karar

Rekabet Kurulu Kararları

-Refrakter Malzemeleri, 29.01.2007 tarih ve 07-10/63-19 sayılı karar